

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 8 K, Fél-
Évre 4 K, Negyedévre 2 K aranyértékben

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Halottak napja.

Milliónyi mécses imbolygó lángocskája újra kigyúl ezen a ködös, szomorú novemberi estén: az örök Elmúlás előtt az emlékezés könnyeit és virágait áldozzuk újra azoknak, akiken már beteljesedett az Irás rendelése.

A halandók siratják a halhatatlanokat, az elevenek azokat, akiknek már örök élet adatott...

A síri gyertyák halvány fényében szomorú árnyak imbolyognak, lehajtott fejjel... csendesen. Emberek... a földi élet fáradt harcosai, egy-egy kis hánt várományosai.

Az örök álm birodalmában csendes a lépésünk, halk a beszédünk és hangtalanok a könnyeink, hogy meg ne zavarjuk az alvók békességét és az Istennel kibékült lelkek szent harmóniáját. A sírok és a virágok között végigsuhanó őszi szellő, a megsárgult fűszálak és falevelek s a nemrég még vidám színekben pompázó természet lassu hervadása olyan jókká, szóitalanokká és békésekké teszi az embereket itt a temetőben... a sírok között, a gyertyák tompa fényében bolyongó emberárnyakban, itt már ninesenek vágyak, sem célok, nincs küzdelem a földi létért, nines túlekedés hatalomért, vagyonért és dicsőségért; ezeket senki sem hozta ide magával.

Halottak napja nem csak a halottaké, hanem az élőké is. Aki csak a földi élet mulandó örömeiben látja létének és életének végső célját, aki sohasem gondol arra, hogy egy kifürkészhetetlen isteni akarat a földi élet kicsinyes küzdéseivel szemben, nagyobb, magasabb rendeltetést adott az emberiségnek, aki nem tud hinni a lélek örök életében, az jöjjön ki ezen az őszi estén a temetőbe a néma sírok és a szelídfényű mécsesek közé: itt megtanítják reá a halottak. Aki csak testi életet él, aki tagadja a szellemet, hogy az anyagot imádhassa, az jöjjön, lássa a port és hamut, amivé az anyag enyészik s azután kérdezze meg önmagától, hogy vajjon élhetünk-e és létezhetünk-e csak azért, hogy elmulásunk után egy sírhanthall több legyen a temetőben; vajjon lehetséges-e, hogy ne legyen folytatása mindannak, amit ebben az életben jónak és rossznak, erénynek és bűnnek nevezünk; vajjon állhat-e csak annyiból az örök igazságtétel, hogy porrá és hamuvá leszünk egyformán és valamennyien?

A néma sírok felelnek reá az élet szavával; a

kétkedőbe hitet, erős, nagy hitet öntenek; legyőzhetetlen, diadalmas tudatát annak, hogy itt a temetőben nines még mindennek vége; a por és hamu csak a test enyészete, de a lélek el nem enyészik, mert halhatatlannak teremtett. A halottakért könnyeket áldozunk, mert a földi életben elvesztek számunkra, de halottak napja nem a vigasztalan megsemmisülés gyászünnepe, hanem csak a kegyeleté.

De napja a magunkbaszállásnak is; az előkészületnek arra, hogy az Irás rendelése egyszer majd rajtunk is beteljesedik s mi is az örök Bíró elé idéztetünk számadástételre... Az emberek törvényének sujtó kezét kikerülhetik egyesek — az isteni törvényt senki. A memento mori csak annak rettenetes, aki csak halála percében gondol reá, de akinek hitét, életét és cselekedeteit mindig ez a tudat irányítja, annak nines oka borzadnia tőle.

Emberek, akik ma a sírok világába zárandokoltok, vajjon megtisztultok-e a halál fenséges rejtelmének és az emberi élet végességének hangtalan szemléletében? Vajjon a milliónyi gyertya lángja gyújt-e világot azok lelkében, akik megtagadják Istent és az ő hitét; vajjon meghajtatok-e alázattal a fejeteket az Alkotó előtt, aki nem csak teremtett, de meg is tart mindenedet? És belátjátok-e emberi létetek gyarlóságát és semmiségét, elismeritek-e, hogy nyomorultul elvesztek a semmiségben, ha nem kerestek támaszt és vigasztalást Annál, akinél egyedül találtok?

Aki a halál gondolatával meg akar barátkozni — és ugyan ki meri azt mondani, hogy ninesen szüksége erre — annak úgy kell cselekednie, ahogy Isten öröktől fogva elrendelte. Szánandó ember az, akinek lelkét nem töltik el a vallásosságnak, a hitnek megnyugató, szent érzései, aki elég vakmerő ahhoz, hogy Isten nélkül próbáljon élni, akinek segedelme nélkül egy lépést sem tehet életében.

A mécsesek kezdenek kialudni... Egymás után húnnyják le fáradt szemüket — mint az emberek. A pislá lángocska kétségbeesetten küzd valami láthatatlan hatalommal, hogy rövid életét egy-két pillanattal meghosszabbítsa, de hiába, egy-utolsó, kétségbeesett fellobbanás után elalszik. Mint az emberek... Már egyre kevesebb mécses világa látszik, az árnyak is fogyatkoznak. Mennek hazafelé... Lassankint elsötétül a temető; nehéz csend ül a sírokra, virágokra és a sötét mécsesekre; a magasból lassan-lassan hatalmas ködlepel ereszkedik alá a temetőre, s gyengéd szeretettel száll a sírokra — aludjanak az alvók csendesen.

Bezárul a temető kapuja is. A lármás utca villanyfényében diadalmasan ragyognak aranyos betűi: *Feltámadunk!*

A marokkói kérdés.

Összeállította: dálnoki KOVÁTS GYULA vkszt.
alezredes.

5—6 éve már, hogy a világháborút a Páris környékén kötött úgynevezett békeszerződések hivatalosan befejezték. De csak hivatalosan, mert azóta is majdnem állandóan véres harcok folynak a világ minden részében. Mi, magyarok, eszünkön kis hazánkban a nagyvilágtól elzárva, teljesen elmerülünk súlyos gondjainkba és nem veszünk tudomást ezekről az eseményekről. Csak akkor figyelünk fel, ha a harc magasan fellángol; elgondolkozunk azon, hogy vajjon milyen hatalmas erők csapnak ott messze tőlünk össze, töprengünk azon, hogy vajjon ezek az események összefüggenek-e valamiképpen saját sorsunkkal.

A világháború előtt Marokkót gyakran emlegettük. Hiszen az ottani események siettettk a világháború kitörését. De a nagy világégésben és az azóta tartó nagy felfordulásban mindezt elfelejtettük; csak most újabban kezd minket Marokkó megint érdekelni, mióta a múlt évben a napilapokban olvastuk, hogy ott a hóditó spanyolok számottevő hadseregét súlyos kudarc érte. Az ideai tavasz óta pedig élénken figyeljük, hogy a hatalmas francia hadsereg a spanyolokkal vállvetve milyen nagy erőfeszítéseket tesz, hogy az utolsó ellenállást Marokkóban letörje. Rokonszenvvel kísérik egy gyengén felszerelt, harcban megfogyott, bátor nép szívós szabadságharcát a túlnyomó ellenség ellen,

Kálló.

História a régi jó katonavilágból.

Irta: HAJDU ISTVÁN ny. ezredes.

(Harmadik közlemény.)

Igy gondoltam ezeket el hamarjában szépen, és szinte megkönnyebbültem, mikor újból „jócsakát” kívánva lábujjhegyen kiosont a hodályból.

Mikor aztán már kívül volt az ajtón, önkénytelenül kétségem támadt. Csak nem hiszi talán ez a bolond cigány, hogy csakugyan lopni küldtem volna?

Utána nézek, — fűztem tovább gondolataimat — s már kezdtem is felfelé cihelődni a félig-meddig átmelegített vackomból. De újból csak eszembe jutott az őrség: eh!... hiszen úgysem bocsátják ki!... és holnap már majd úgyis másképp intézkedem.

Meggyújtottam egy szál gyufát, hogy megtudjam, messze van-e még a reggel?

Rémülten láttam, hogy csak néhány perccel múlt el nyolc óra este.

... Édes jó Istenem, hát: nem virrad már meg soha?

A kimerültség mindinkább úrrá lett felettem, egy darabig még bámultam a sötétben táncoló rémes torzalakokat, aztán egyszerre észrevétlenül elnyomott az álm.

VI.

Lidércnyomásom volt.

Láttam Kállót, amint mezitláb settenkedik le a falépesőn, el a bóbiskoló őrség mellett négykézláb, a Han belsejébe. Oda, ahonnan a szalmát hordták. Egyenesen ahhoz a kilógatott deszkához, ahol a törökök a szalmát szokták berakni a Han-ba, ahol az ő cigányszeme már a szalmahordáskor észrevett.

Láttam, amint szemben a havathányó Bórával jellegzetes, gyors cigányléptekkel halad Boljanics felé a vaksötét éjszakában. El... el, egészen a Gotavusa és Plevlje közötti karámhoz, ahol a „Ferhardt bég” juhái voltak télire beteretelve.

ki a technika összes vívmányaival is rendelkezik: hazaszeretettől fűtött férfierő szemben gyilkoló gázzal, rohamkocsival, repülőbombával és messzehordó ágyúval.

Miért folyik ottan a harc? Milyen eredménnyel? Mi lehet a következménye? — ezekre a kérdésekre szeretném megadni a választ fejtegetéseimmel.

Marokkó földrajzi viszonyai.

Marokkó Afrikának észak-nyugati csücskében fekszik. Keleten szomszédos Algier francia gyarmattal, délen Rio de Oro spanyol gyarmattal, míg délkeleten a francia fennhatóság alá tartozó Szahara-sivatagig terjed. Északon a Földközi tenger, nyugaton pedig az Atlanti Óceán mossa partjait.

A két tengert a Gibraltar tengersizoros köti össze, mely 90 km. hosszú és 14 km. széles, úgy, hogy Spanyolország déli partja itt ágyúlövésnyire közeledik Marokkóhoz.

Területe 450 ezer négyzetkilométer, tehát akkora, mint Németország.

Hegyráji viszonyok: Az ország közepét átszeli délnyugatról észak-kelet irányában a Nagy- vagy Magas Atlasz több száz kilométer hosszú hegyláncolata, melynek legmagasabb csúcsa a Dsebel Ajasin 4300 méter magas havas, tehát akkora, mint Európában az Alpések legmagasabb havasai.

Ezzel a főgerinccel párhuzamosan több, vala-

Láttam, amint leguggolva, — titokzatos zsvány-nyelven, — magához édesgeti a karámot őrző két ebet, amelyek farkesóválva nyaldossák a fejüket vakargató fekete kezeket.

Láttam, amint a karámhoz hasoncsúszva, torokfog egy bárányt és azt a bizonyos fogást a két ujjával a bárány gégején megintézi, és a bárány csak kettőt rúg, mint valamikor a Steinfeld zsidó, osztán meghal.

Hallottam, amint a juhok felneszelve, kétségbeesetten bégetni kezdenek, s láttam, amint a török pásztor hosszú csövű puskájához kap.

Rémlátomány!

Kálló a nyakába vetett báránnyal veszekedett iramban indul, menekül erre hazafelé. A török juhász két kutyájával utána. De a kutyák, mintha megvolnának babonázva, mindenütt csak a gazdájuk nyomában maradnak, de az üldözést felvenni nem hajlandók: a cigány megbabonázta őket. Aztán egy villanás. Kálló meglapátja a futást, visszanez és lépésbe megy át.

... Eltalálta a török pásztor golyója? ... Dehogy, az elfütyült valamerre a vak éjszakába!

De Kálló tudja, hogy az a kováspuska egyesövű, második lövéstől már nem kell tartania. Hogy még egyszer töltsön... hogy őt tovább üldözzék: ahhoz nem török pásztornak kellene lennie! — Kálló nyugodtan, gyors lépésben egyre közelebb-közelebb ér Han-Burek-hez. Ha így kitart, szürkületre hazaér. A jószágos Bóra szépen besimitja hóval a lába nyomait. Nincsen olyan esendő a világon, aki embernek a nyomára akadjon, ha annak a Bóra segít a menekülésben...

Rettenetes nyugtalan álm volt ez!... Hánykolódtam, egyik oldalról a másikra fordultam, homlokomról csurgott a verejték. Éreztem, hogy már nem alszom, küzködöm az ébredéssel, de a lidérc még nyom, még vergődöm az irtózatos álm hatása alatt.

Végre, mintha nyügtől szabadultam volna, nagyot rúgtam mindkét lábammal, kinyitottam szemeimet és — egyszerre újból kivert a hideg verejték, amint megszólalt előttem Kálló:

mivel alacsonyabb, de még mindig 2000—3000 méter magas hegylánc húzódik és pedig:

délen az *Anti Atlasz*, melynek folytatása Algier déli határán az úgynevezett *Szahara-Atlasz*, északon pedig a *Középső Atlasz*. Utóbbinak folytatása kelet felé, de már Algier területén, a *Tell Atlasz*.

Az Anti Atlasz déli és a Középső Atlasz északi lejtje rendkívül meredeken esik, előbbi a Wadi Draa folyó, utóbbi a Wadi Tenszift folyó lapálya felé. A Középső Atlasz északkeleti nyúlványából ágazik el a sokat emlegetett Er Rif hegység, mely 300 km. hosszúságban és 50 km. szélességben párhuzamosan húzódik a Földközi tenger partjával, ahová rendkívül meredek lejtvel esik. Legmagasabb pontja a Dsebel Alem 2200 m. nyugaton, a Gibraltár tengersizoros közelében.

Ezek a hegységek Marokkó területének majdnem felét betöltik; rendkívül meredek, 3000 m-nél magasabb csúcsaik örök hóval borítva. Kevés, magasan fekvő nyergen át kevés közlekedési vonal vezet. A mélyebb hegyoldalakon kiterjedt erdősávok, főleg tölgy, melyeket a lakosság rablógazdálkodással rohamosan pusztít.

Az erdők közötti dús hegyi legelőkön gazdag nyájak legelnek; gazdáik, a hegyi törzsek, évszázados harcban a szultánnal szemben is meg tudták őrizni teljes függetlenségüket. Idegen hódító az úttalan, vízszegény területen legyőzhetetlen ellenállásra talál.

Vízrajz. A számottevő folyók a Magas Atlaszban fakadnak. Említésre méltók a Wadi Draa, mely

a hegységtől délre levő területen délnyugat felé folyik és az Atlanti Óceánba ömlik; többszáz kilométeren az ország déli határát képezi.

Az Atlanti Óceánba ömlik még a Wadi Tenszift és a Wadi Sebu. Utóbbi vízben leggazdagabb; vízbőség idején esetleg hajózható. Jobboldali mellékfolyója, a mostani harcokban gyakran emlegetett Wadi Uergha, a Rif hegységben fakad és a Rif területet délen határolja a Középső Atlasz felé.

Az ország keleti részében észak felé folyik a Wadi Muluja, mely közel az algieri határhoz a Földközi tengerbe ömlik. Völgye a Rif terület keleti határa.

A folyók a nyári szárazság idején számottevő akadályt képeznek. Völgyük különösen az Atlanti Óceán partjai mentén és északkeleten Algier szomszédságában termékeny lapály; a termés fokozására évszázadok óta léteznek az öntöberendezések, bár rendkívül elhanyagolt, majdnem hasznavehetetlen állapotban.

Marokkónak tengerpartja 1800 kilométer hosszú, ebből 400 kilométer a Középtengeren. Kikötője sok, de nem nagyon alkalmasak. A Földközi tengeren sziklásak, az Atlanti Óceánban pedig homokzátonyosak.

A lakosság, különböző becslések szerint, 8—10 millió lehet, tehát kb. ugyanannyi, mint Csonka-magyarorszáé, de több mint négyszer akkora területen. Majdnem kizárólag a fehér népfajból származik és pedig fele-fele khamita származású berber-kabil, illetve semita származású arab-mór. Ezenkívül 100.000-nél több néger, ugyanannyi spa-

— Elhoztam a bárányt, hadnagy úr!

Mit gondolhattam egyebet, minthogy álmodom ezt az ostoba ébredést is.

Oh, de hogyan bizsergett egyszerre egy egész hangyaboly a hátamon, mikor hallottam, amint Kálló ágyam elé dobja ragaszkodása és hűsége bizonyítékát, — a lopott bárányt.

— Megnyomta a nyakamat, jó kövér birge, mondotta olyan hangnyomattal, mely azt fejezte ki, hogy: megérte a fáradságot.

Ha megnyílt volna alattam Szandzsák-Novibazár földje, de szívesen sülyedtem volna el konzervládától a poklok mélységes fenekére!

Forogni kezdett velem az egész Han.

... Teremtő Isten, mi lesz, ha ez a história kitudódik? ... Ez a cigány, ha megszorítják, egyszerűen azt mondja, hogy én parancsoltam neki, hogy lopni menjen.

Vége a katonai pályámnak! ... Degradálnak ... egy évet még ülök is ... és mi lesz azután? ... Ki áll szóba egy emberrel, aki lopásra való felbujtás miatt vesztette el a rangját, s fegyenc volt egy évig?

Rettenetes! ... Inkább meghalni most azonnal.

Kezem önkénytelenül a szalmapárna alatt lévő revolverem felé nyult.

Kálló nevetni kezdett:

— Nem kell azt meglőni hadnagy úr, megintéztem én azt a két ujjammal, ügyjárt ez, mint a Steinfeld zsidó, csak kettőt rúgott, osztán meghótt.

Tehát mikor én halálra szánom magam, Kálló élcelődik.

Magam sem tudom hogyan, de erre a vicere egyszerre megjött a szavam:

— Hiszen, ... igen ... igen ... de tudod te azt, hogy ha ez kitudódik, engem degradálnak és bebörtönöznek?!

— Miért?

— Hát, mert ha a hadbíró kérdezi, te azt fogod mondani, hogy az én parancsomra mentél bárányt lopni.

Sötét volt, nem láthattam a Kálló arcát, de eltud-

tam képzelni, milyen arcot vághatott, amint a megsértett önérzet felháborodott hangján szinte felhorkant:

— É. . . é . . . én? . . . Én hadnagy úr? . . .

Szót se várva tovább folytatta:

— Hadnagy úr, én nyolc helyen vagyok átlöve zsandárgolyótól, de én még soha ebben a világi életben *cimborámat* el nem árultam.

Tyűh a kutyafáját! . . . Ez a cigány most már cimborájának tekint engem? A hűségnek és együvértartásnak ez a spontán megnyilatkozása úgy hatott rám, mintha a fogorvos ideget szakított volna a fogamból.

Dehát most már itt takarodót fújni nem lehetett. Tisztázni kellett az eszmét tovább:

— Dehát hogy tagadhatom én azt le, hogy te idehoztad a bárányt?

— Látja a hadnagy úr? . . . Hátha nem is hoztam, csak úgy mondom. — Tehettem én ide az ágya elébe egy darab követ is. Hát mit tudja azt a hadnagy úr, hogy mit hoztam: setít van!

Kezdtém megnyugodni:

— Dehát most mi lesz Kálló?

— Hát az lesz hadnagy úr, hogy én most ezt az izét megnyújom. Osztán felköltöm az egyik szakácsot, az is cigány.

— Ki? . . . Flóra? . . .

— Az hát, oláh cigány. Csak ne tessék ezt tudni, mert az őrmester úr elvevén a konyháról. Így pedig tetszik tudni, egyik cigány mégis csak juttat a másik cigánynak egy-két falatkát.

Aztán folytatta:

— Az egyik cigány nem árulja el a másik cigányt. Megfőzzük a birge paprikást, osztán a legénység is örülni fog, ha zupa helyett birge paprikást kap. A többi az én dolgom. Ne féljen a hadnagy úr, ez a legénység rá nem vall erre a birgére azt tudom.

Csak egyet kérek: tessék nekem adni a birge bőrét.

— Már hogy én adjam neked? . . . Kérdem sajnálatosan. Hát van nekem birgebőröm?

nyolc zsidó, 10.000 európai. Utóbbi kettő majdnem kizárólag a kikötővárosokban él.

A lakosság túlnyomó zöme vakbuzgó mohamedán.

Foglalkozási ágak: a vándor nomád arab törzsek állattenyésztésből élnek, mely rendkívül fejlett. Az állatállomány bőséges és különösen lóban, szamarban és oszvérben, deien pedig tevében kiváló minőségű. Német adatok szerint 1908-ban volt: $\frac{1}{2}$ millió ló, 4 millió szamar és oszvér, $\frac{1}{2}$ millió tevé, 3 millió szarvasmarha és 40 millió juh és kecske.

A földművelést különösen a nedves, enyhe Atlanti part termékeny, de elanyagított völgyekben a berber törzsek üzik. Gyenge eredményel, bár a talaj gabonamagvakon és takarmányon kívül cukornad és szőlő termesztésre kiválóan alkalmas. Kertészet, citrusz és gyapotteszertje gondozatlanul, vadon nő.

A bányászat elanyagított, eddig az uralkodók tilalma dacára csak a ruggetlen hegyiakok üztek, azok is alig számottevő eredményel, bár a hegyekben aranyon, ezuston kívül vas, szén és az Európában annyira ritka és szükséges réz és kén is található nagy mennyiségben. Bővelkedik az ország egyéb fémekben is, sőt sóban, márványban, ásványvízben is.

Az ipar kizárólag kézműipar a városokban. Fontosabb termékei: különleges bőr- és papírneműek, selyemszövetek és ékszer.

A kereskedelem, tekintettel az ország előnyös földrajzi helyzetére két tenger között és sok kikötőjére, aránylag fejlett és bekés időben előrelátható.

— Én nem adok neked semmit, én nem tudok semmiféle birgebőrrel!

Nagyon kitanított Kálló. Most már csakugyan kezdtem semmit sem tudni az egész birgehistoriáról.

Nem is tudtam semmit. Azt tudom, hogy a legénység nem zúgolódott a früstök miatt, mert mikor reggel kiosztottam a kidukáló pohár pálinkát, kivétel nélkül igen meglehetősen törölték utána a szájukat.

Reggel a sorakozónál láttam egy rongyos vándorcigányt ott sündörgődni a Hán körül. Azt is láttam, hogy Kálló valamit a kezébe csúsztatott. Nem akartam észrevenni, mert a komiszkenyér eladása, vagy elajándékozása szigorúan tiltva volt. Dehát lehet-e sajnálni egy felkomiszkenyérrel egy nyomorult vándorcigánytól, ki a legrettenetesebb tél idején, ki tudja hány éhes rajkóval együtt: nyomorog egy ponyvasátor alatt?

VII.

Itt-ott egy hónap múlt, hogy építettük a hófalakat a Szandzsák-Novibazár vigasztalan hómezején. Nem akart vége szakadni a hófúvásnak, ahogy a végére értünk a 26 km.-nyi — gondozásunkra bízott — úttestnek, kezdhettük előlről.

En reggeltől estig künnjártam a hosszan szétszórt legénységi osztagok között. Dicsértem, szidtam, buzdítottam, ahogy a sora hozta.

Hallgattam a legénység beszélgetését, nevettem együgyű tréfáikon, soha egy szóval sem hallottam említeni a báránypaprikást. Mintha meg sem történt volna.

Kálló nemcsak jó kürtösnek, de jó instruktornak is bizonyult.

Egy délelőtt a Plevljéből a dandárparancsnokság székhelyéről jövő póstakocsin két tiszt közeledett felém.

Amint a póstakocsi mellett elhaladt, az egyik tiszt, kinek felgyűrt köpenyeg-gallérja miatt a rangfokozatát nem vehettem ki, leszólt a kocsiról:

— Hadnagy úr! Ön a Han-Burek-i utászoztag parancsnoka!

(Folytatjuk.)

lag rohamosan fel fog lendülni. Német adatok szerint 1904-ben 55 millió aranyfrank értékű árut hoztak be, főleg Angliából és Franciaországból, míg Marokkó 37 millió értékű mezőgazdasági és állati terményt szállított, főleg Angliába és Németországba.

Az összúlyban 1 és fél millió tonna áruval 3000 idegen hajó rakodott a kikötőkben; ezek vámban 8 millió arany márkát fizettek.

Közlekedésügy elhanyagolva. Az ország belsejében kevés az átfutó útvonal. Legtöbbnyire rossz karban, kivéve amelyeket az idegen megszálló csapatok építettek ki.

A vasúti hálózatot is főleg a franciák építették és építik ki. Egyik fontosabb vonal az Atlanti Óceán partja mentén a kikötőket köti össze egymással; meghosszabbítása dél felé, Marokkó városáig (Marrakesch) folyamatban. Különösen katonai érdekeket szolgál a Földközi tenger összeköttetése az Atlanti Óceánnal: az a, részben keskenyvágányú vasútvonal, mely a Földközi tenger melletti Oránból, Algierből kiindulva a Muluja völgyből a Rif és a Középső Atlasz közt levő magas nyereg felkapaszkodva, onnan Fezt, az új fővárost érintve leereszkedik a Sebu völgyébe és az Atlanti Óceán mellett fekvő Rabat kikötőbe fut be.

Úgy politikai, mint katonai és gazdasági szempontból mérhetetlen fontosságú az a francia terv, amely az északafrikai gyarmatokat a Szaharán át vezetett vasútvonallal akarja a középafrikai gyarmatokkal összekötni. A vonalnak majdnem a fele már kiépült és pedig az északi szakasz Oránból a nagyobb oáziscsoportokat érintve a Szahara határán fekvő Colomb—Béchar-ig és délen a Niger folyó felső folyásától a Guineai partvidékekre.

A középső legnehezebb szakasz kiépítése a Szaharán át a francia államférfiak egyik legkedvesebb terve. Hogy milyen nemzeti álmok valósulhatnak meg, ha ez a terv sikerülne, azt később fogom fejtegetni.

Allamforma: Az idegen beavatkozás előtt Marokkó szultánjai önhatalmúlag, alkotmány nélkül uralkodtak; az egyes tartományok élén majdnem királyi hatalmú kormányzók, „Kaid“-ok álltak. De se a szultánoknak, se a kormányzóknak nem sikerült a hegyi és a vándor törzseket állandóan meghódíttatni. Így pl. a Rif hegységben lakó Kabil törzsek a szultánnak soha adót nem fizettek, sem katonát nem állítottak.

Városok: Marokkó (Marrakesch), 80—120.000 lakossal, a régi főváros. A Wadi Tenszift folyó termékeny lapályain fekszik.

Fez, az új főváros, a régi fezi királyság székhelye, 140.000 lakossal.

Tanger, nemzetközi kikötő, 20.000 lakossal, melyek közül 8000 zsidó.

Fontosabb kikötők még: Ceuta, Tetuan és Melilla, évszázadok óta spanyol birtokban. Továbbá az atlanti parton, francia kézen: Rabat, Casablanca, Masagan, Mogador és Agadir.

Marokkó történelme.

A mai Marokkó helyén már az ókorban virágzó birodalom keletkezett. Róma Krisztus urunk születése előtt 2—300 évvel elsősorban leghatalmasabb ellenfelét, a mai Tunisz területén virágzó Carthago pún népét győzte le 100 éves élet-halál-

hareban. Majd hozzálátott a Földközi tenger körüli területek meghódításához. Ezekben a harcokban az akkori Mauretania — a mai Marokkó — hol Rómával, hol Róma ellen küzdött. Körülbelül Krisztus urunk születése idejében a Földközi tenger partjain csak Mauretania nem hódolt még meg Rómának, de ez sem kerülhette el sorsát sokáig.

550 évvel később az első római császárok Mauretániát is elfoglalták és két tartományba

Északnyugali Afrika.

1. ábra.

osztva, bekebelezték a római világbirodalomba. További 400 évig Róma egyedüli ura a Földközi tengernek; ez alatt az idő alatt Mauretania, bár nemzeti önállóságától megfosztva, de részesül a római művelődésben és szépen fejlődik.

500 évvel Krisztus urunk születése után Dél-oroszországból jött germán törzsek áradata söpör végig a római birodalmon, azt megdönti és volt tartományokban új birodalmakat alkot. De még sokáig tart, míg az ebben a „népvándorlásban” részt vett népek véglegesen elhelyezkednek. Így a frankok, a mai franciák ősei, a spanyol félszigetre szorítják a nyugati gótokat, a mai spanyolok őseit, kik elől az ott letelepült rokon vandál törzs Afrika északi partjaira, a mai Marokkó, Algier és Tunisz területére menekül. De a hideg éghajlathoz és nehéz, nélkülözésteljes élethez szokott vandálok új hazájokban átveszik az ottani népek római fényűző életmódját; ez és a meleg éghajlat annyira elpuhítja őket, hogy újabb ellenségnek nem tudnak ellenállni. Uralmuk rövidesen letűnik.

A középkor elején újabb népvándorlás söpör végig Afrika északi partjain. Az Arábia sivatagjain vándoréletet élő sémita származású harcias arabs törzseknek 600 körül prófétájuk támad Mohamed személyében. Az általa alapított új vallás, a mohamedánizmus tüzzel-vassal terjed, hihetetlen gyorsan a Földközi tenger déli partvidékein.

A hódító arabs törzsek alig 80 év alatt eljutnak a mai Marokkó területére. Egyik vezérük, Tarik átkel a Gibraltar tengersizoroson, mely tőle kapja nevét (Gibraltar = Tarik sziklája) és meghódítja a spanyol félszigetet, hol később önálló arabs kalifátus (császárság) keletkezik, mely felöleli Afrika északi partjait is. A meghódított területi részesül a rendkívül fejlett arabs-mór műveltség összes áldásaiban. Ebből az időből származik a marokkói kézműipar, mely mai napig sem felődött tovább; akkor keletkeznek a termékeny marokkói folyóvölgyek öntöző csatornái is, melyekkel, ha

a mai lakosság azokat karbantartaná és kihasználná, hazáját a világ egyik legtermékenyebb területévé tehetné.

A középkor következő évszázadaiban Marokkó uralmában rendkívül sok arabs uralkodócsalád váltakozik, ami gyakori pártvillongással beháborúval jár.

A középkor végén, 1500 táján az új erőre kapott spanyol királyok megdöntik az arabs kalifák uralmát a spanyol félszigeten. A kiűzött arabs-mór lakosság nagyrészen a mai Marokkó területén talál menedéket, az ottani lakosságot rendkívül értékes elemekkel gyarapítja.

A 16. évszázadban Marokkó egy újabb, erőskezü uralkodócsalád alatt fénykorát éli. Az ország kiterjed kelet felé a mai Algier nyugati részére és messze dél felé az Atlanti Óceán partja mentén. De rövidesen jön a hanyatlás. Ismételt harc a portugállal és a spanyollal, a legközelebbi tengerentúli szomszédokkal. A marokkói berber népek a Földközi tenger nyugati részének és a szomszédos Atlanti Óceánnak rettegett kalózái. Közben örökös belső harcok rázzák meg a szerencsétlen országot. Később a 18. század végén hiába keres egyik uralkodójuk összeköttetést az európai udvarokkal. Pedig éppen most volna az országnak legnagyobb szüksége belső egységre és összetartásra.

Franciaország a napoleoni hadjáratok veresége után feléledve, 1830 táján ráteszi a kezét a Marokkóval szomszédos és rokonnéptől lakott Algierre.

De a híres fölkelő vezér, Abd el Kader, maga köré gyűjti a harcias kabil törzseket, melyek még kevésbé vetik alá magukat az idegen francia hódításoknak, mint egykoron saját fejedelmeknek. 1832-től 1847-ig 15 véres esztendőn át küzd a francia a féktelenek leigázására. 1844-ben Abd el Kader sikerül kiszorítani Algierből. Marokkóban menedéket talál; a franciák ennek is hadat üzennek; majd rövidesen békét kötnek, melyben Marokkótól elvesznek egy határsávot, Abd el Kader pedig füg-

Marokkó.

2. ábra.

getlen fejedelem (emir) marad névleges francia fennhatóság alatt. A helyzet így tarthatatlan. Abd el Kader megint felkelést szít, majd megverve, Marokkóba menekül; de az ottani szultán a francia fegyverek fenyegetésére országából kiszorítja. Abd el Kader 1847-ben megadja magát, fogságba kerül, 5 év múlva kiszabadul és még évtizedekig él 100 ezer frank évi nyugdíjából, melyet Franciaországtól hűz.

Vele letűnt Északafrikában a mohamedán világ csillaga.

Marokkó további sorsa csak tengődés. Folytonos belzavarok, idegen állampolgárok sérelmei alkalmat adnak majdnem mindenik nagyhatalomnak arra, hogy az ország sorsába beavatkozzék. Ezek elérkezettnek látják az időt, hogy bekebelezzék a szerencsétlen országot, mely önálló életre nem alkalmas. De egyelőre nem tudnak megegyezni a prédán. 1880-ban Madridban még szerződést kötnek, melyben kimondják, hogy Marokkóban mindenik európai hatalom egyenrangú. De 1904-ben a két évszázados ellenség, francia és angol, megegyezik egymással. A francia átengedi az angolnak Egyiptomot, hogy ő Marokkóban szabad kezet kapjon. Ennek egy csekély részét, a Földközi tenger fontos partvidékét (a Rif-vidéket), melyen nem tudnak megosztzkodni, a gyenge spanyolnak adják, azzal a hátsó gondolattal, hogy ettől sikerül azt majd alkalomadtán elkaparintani. Mindez rendben lett volna, ha számítottak volna a németekkel. De a fenti egyezmény a német érdekeket mélyen sérti. Vilmos császár váratlanul megjelenik Tangerben, Marokkó legnagyobb kikötőjében és ott a fogadására megjelent méltóságoknak kijelenti, hogy Németország nem tűri Marokkó önállóságának csorbítását. A francia külügyminiszter erre Németországot háborúval feyegeti.

Ezzel kezdetét veszi egy 10 éves elkeseredett diplomáciai harc, mely teljesen elmérgesíti az amúgy is alig tűrhető viszonyt az európai nagyhatalmak között és végeredményben egyike azon súlyos okoknak, melyek a világháború kitöréséhez vezetnek.

A nagyhatalmak versengése Marokkóért a világháborút megelőző években.

Miután 1866-ban a poroszok megverték Ausztriát és — az összes többi német törzseket maguk körül egyesítve — 1870/71-ben Franciaországot is, a porosz királyok császársága alatt megalakult a német birodalom. Vezető államférfia, Bismarck kijelentette, hogy az ujdonsült nagyhatalom nem bocsátkozik ezentúl semmiféle háborús kalandba; béke kell neki, hogy minél jobban megerősödhessen. Gyarmatra nincs szüksége. A legyőzött Francia országnál szívesen látta, ha gyarmatokat szerez, sőt azt tőle telhetőleg elő is segítette. Bismarck úgy gondolkodott, hogy a franciák felesleges erőit a gyarmati harcok lekötik, azok berendezése és kiaknázása eltereli figyelmüket Európáról és így jobban tudnak megfélni Németországgal, az ezeréves ellenséggel.

Bismarck számítása csak részben vált be. Tényleg a hosszú békeidőt kihasználva, Németország a múlt század utolsó évtizedeiben rohamosan fejlő-

désnek indult, úgy, hogy 1900 táján hatalmas kereskedelme és ipara, kereskedelmi és haditengerészete felkeltette Anglia féltékenységét és félelmét.

Anglia világhuralmát féltette az újonnan keletkezett vetélytárstól és komolyan kezdett arra gondolni, hogy letörje, mielőtt az túlságosan elhatalmasodik.

Közben Németország lakossága is évente több, mint $\frac{1}{2}$ millióval nőtt. Fejlett kereskedelmének és iparának, népeleslegének elhelyezésére gyarmatra lett volna szüksége. Ahol ilyen keresett, szemben találta magát régi ellenségével, Franciaországgal és új vetélytársával, Angliával. Mint német államférfiak keserűen megjegyezték, „a többiek nem hagyják őket a napfényben sütkérezni, pedig nekik is kellene egy kis napfény a megélhetéshez”.

A fent vázolt ellentétek nyilvánulnak meg a tízéves civakodásban is Marokkóért. Mint előbb kifejtettem, Marokkó nagyon értékes gyarmat volna; mezőgazdasága, de főleg ipara rendkívül fejleszthető. Földrajzi helyzeténél fogva két tenger és két világrész határán jól kiépített kikötőkkel a világkereskedelemben is kiváló szerephez juthatna.

Jól kihasználva, mostani lakosságának 4—5-szörösét is könnyen el tudja tartani.

A német nagytőke és nagyipar a marokkói vasút- és kikötőépítésben, a rendkívül kecses bányászatban érdekelve volt.

Franciaország, mely Algierhoz 1881-ben a szomszédos Tuniszt is megszerezte, Marokkóval ki akarta kerekíteni északafrikai birodalmát, melyet veszélyeztetve lát, ha Németország Marokkóban letelepszik. A rossz szomszéd Európában még kevésbé kívánatos szomszédnak Afrikában.

Anglia, bár Marokkó maga kevésbé érdekelte, nem tűrhette el a németet sem a Földközi tenger partjain, ahol az a gibraltári szorost, sem az Atlanti Óceán mentén, ahol a Londonból Délamerikába vezető világforgalmi hajóutat fenyegethetné.

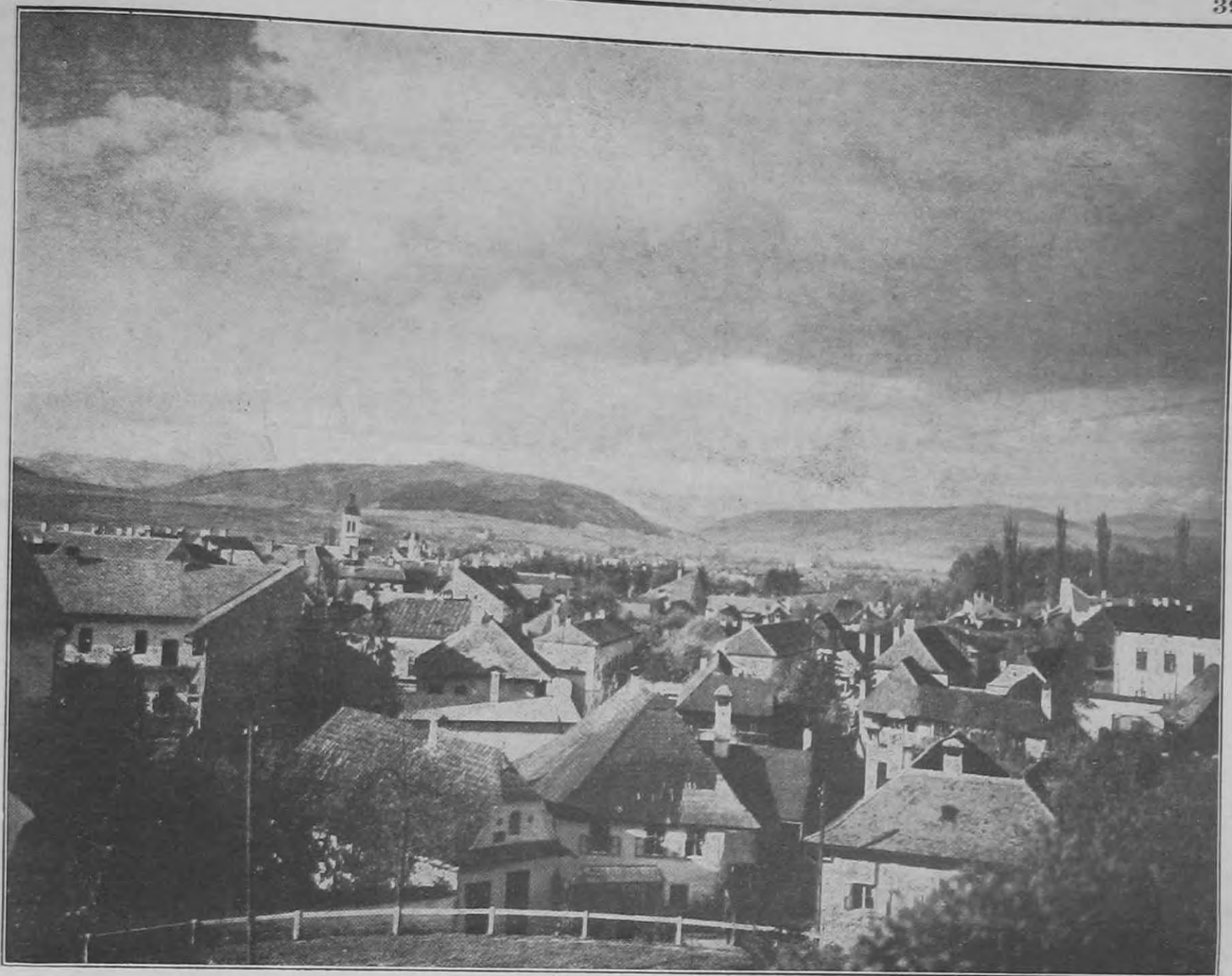
Igy az 1904-ben keletkezett viszály 1906-ig elhúzódott; Franciaország elejtette külügyminiszterét, mert nem merte még beváltani annak háborús fenyegetését.

Bár Anglia támogatására számíthatott, a francia hadsereg nem állt készen a háborúra; hatalmas szövetségese, Oroszország pedig még a japánoktól szenvedett vereséget szenvedte. De a tárgyalásokban Németország is kudarcot vallott, mert csak egyik szövetségese, az aránylag gyenge osztrák-magyar monarchia állt mellette, míg a másik szövetségese, Olaszország cserbenhagyta.

Bár Marokkó felosztása egyelőre elmaradt, az elvesztett zsákmányért Franciaországot kárpótolta az, hogy baráti egyetértése Angliával annyira szorossá vált, hogy a jövőben annak fegyveres támogatására is számíthatott Németország ellen.

A tarthatatlan helyzeten Németország iparkodik segíteni. Három év múlva, 1909-ben egyezményt köt a franciákkal, melynek értelmében mindketten kötelezik magukat arra, hogy Marokkó politikai függetlenségét érintetlenül hagyják, de annak természeti kincseit békés gazdasági munkával kiaknázzák.

Franciaország szegi meg ezt az egyezményt

A mi veszteségünk. Székelyudvarhely. Kilátás Csíkszereda felé.

1911 nyarán. Csapatokkal bevonul Fezbe, Marokkó fővárosába, állítólag ottani állampolgárai védelmére. Erre a döntő lépésre sem előre, sem utólag nem kéri Németország beleegyezését.

Németország időközben magában lemondott ugyan Marokkóról, mert nem akarta miatta a világháborút felidézni, de azért, hogy azt a franciáknak átengedi, területi kárpótlást kívánt Afrika belsejében. Hogy Franciaországot tárgyalásra kényszerítse, egy német hadihajót küld Marokkó egyik atlanti kikötőjébe. Most Anglia fortyan fel. A dolgot kihívásnak tekinti; úgy tesz, mintha Németország Marokkó atlanti partján támpontot akarna teremteni; ezt nem tűrheti, ezért Németországot háborúval fenyegeti. Franciaország érzi a hatalmas, háborúra kész Angliát a háta mögött és a meginduló tárgyalásokban nem enged. Végeredményben Németország átengedi a rendkívül értékes Marokkót teljesen a franciáknak, kárpótlásul pedig meg kell elégednie a francia Kongo gyarmat lényegtelen kis sávjával. Spanyolország megkapja a Földközi tenger melletti Rif-területet, mely keleten a Muluja folyóig, délen pedig majdnem az Uergha és a Sebu folyóig terjed. Tanger birtoka fölött, mely Marokkó legfontosabb kikötője és szemben Gibraltarral a tengerszoros másik kulcsa, a nagyhatalmak nem tudnak megegyezni, ezért nemzetközivé teszik.

Súlyos anyagi veszteség érte Németországot, de még súlyosabb volt az erkölcsi kára, melyet a marokkói viszály okozott.

1911 óta a háborús veszély Európában állandó, mert mindenki bizalmatlan Németországgal szemben. A jövő háborúban Németország ellen az összes nagyhatalmak összefognak; míg mellette előreláthatólag csak Ausztria-Magyarország tart ki.

Csak egy szikra kellett, hogy lángbaboruljon az egész világ. Ezt a szikrát szolgáltatta birodalmunk trónörökösének legyilkolása a szerbek által 1914 nyarán.

(Folytatjuk.)

Munka, fáradság és magány örömmé válnak, ha értünk hozzá, megadni azoknak a kellő irányt. Az ép lélek kellemeseknek találja a közönséges foglalkozásokat is éppen úgy, mint a test épisége a legegyszerűbb tápszereket is a legizletesebbekké teszi. Mindazon unatkozó emberek, akiknek oly nehéz valamit feltalálni, ami őket gyönyörködteti, undorukat csak rossz tetteiknek köszönhetik, és a gyönyör iránti érzéket csak akkor veszítik el, midőn a kötelesség iránti érzékük megszűnik.

Rousseau.

A vasútbiztosítás.

Irta: PINCZÉS ZOLTÁN százados.

A konszolidáció új fogalom nálunk, már amennyiben azzal az állami és társadalmi élet rendezettségének fokát akarjuk kifejezni. A háború előtt erre a fogalomra nem volt szükségünk, mert az állami gépezet úgy összességében, mint részleteiben is tervszerűen, a törvények és a felsőbbség által adott irányítás szerint kifogástalanul funkcionált, amit egyébként mindenki valami önként értendő, természetes dolognak is tartott, mert mindenki meg volt győződve róla, hogy annak kell lennie, tehát másként nem is lehet. Úgy voltunk vele valahogy, mint az egészséges ember az egészségével: természetesnek tartja s a betegség eszébe sem jut addig, amíg meg nem kapja.

Most már — sajnos — tudjuk, hogy mi és mit jelent egy állam életében a konszolidáció. És tudjuk azt is, hogy milyen hosszú és nehéz út vezet a felborult állami rend káoszától a konszolidált közélet nyugalmáig, hogy mennyi fázisa van annak az állapotnak, amelyet mi a szó igazi értelmében békének nevezünk.

Ha a konszolidáció mindenkor fokát az állami, társadalmi és gazdasági élet egyes jelenségeiből akarnók megállapítani, bizonyára nehezünkre esne a választás, hogy tulajdonképpen melyek azok a jelenségek és életnyilvánulások, amelyek az állam életében a konszolidáció fokára legjellemzőbbek és mint ilyenek mintegy a konszolidáció fokmérője gyanánt szerepelhetnek. Kétségtelen, hogy az államhatalom fizikai erőforrásának: a hadseregnek és a közbiztonsági fegyveres szerveknek állapotát és fegyelmét elsősorban kell a konszolidáció fokmérőjének tekintenünk, mert erő nélkül nincs hatalom; de az is bizonyos, hogy ez egymagában még nem jelent tökéletes konszolidációt. Számos más olyan jelenség is van, amelyet a konszolidált állami élet közvetlen okának vagy okozatának tekinthetünk s ezek között nem utolsó helyen áll a közgazdasági élet rendezettsége, amelyre viszont igen nagy befolyással van egyik főtenyezőjének, vérkeringésének: a vasútnak az állapota és megbízhatósága. Azt hiszem tehát, hogy nem tévedek, ha a biztos alapokon nyugvó, rendezett, konszolidált állami élet egyik fokmérőjének a vasutat tekintem.

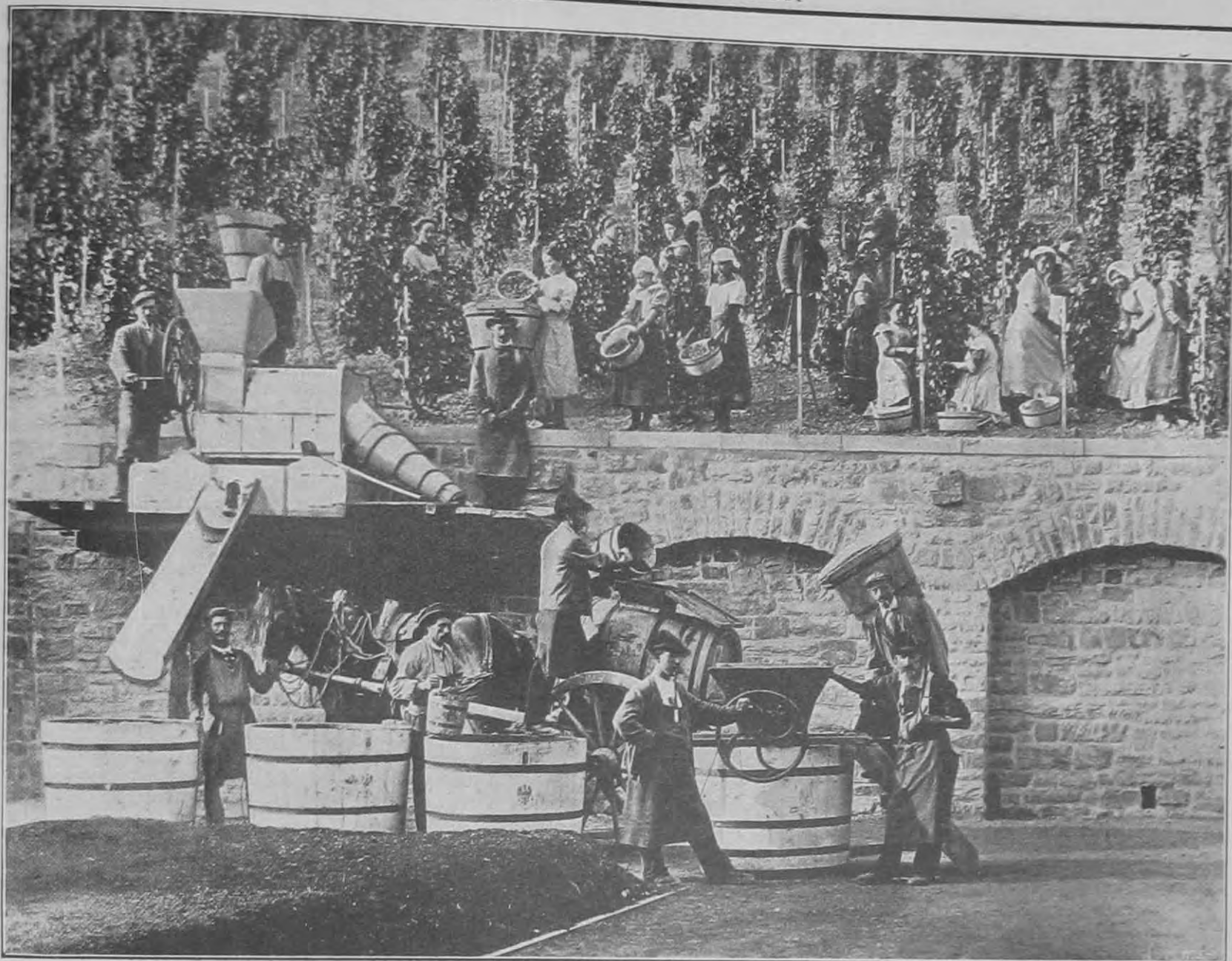
A háború előtti időben a magyar posta megbízhatósága szinte közmondásos volt. Nyugodtan állíthatjuk, hogy ebben a tekintetben a vasút sem maradt mögötte, sem a személy-, sem a teherszállítás terén. A vasút szempontjából különben az utóbbi a lényegesebb, mert a vasút tulajdonképpen a teherszállításból tartja fenn magát, a személyszállítást, — amelyre sokszor egyenesen ráfizet — hogy úgy mondjam, szinte csak kényszerűségből végzi, de nem tekinti főhivatásának. A vasút tiszta jövedelmének 70—80%-át a teherforgalom szolgáltatja. A teherforgalom biztonsága tehát a vasútnak, mint közszállítási vállalatnak elsőrangú érdeke.

A háború előtti években a legritkább esetek közé tartozott, hogy a vasútra feladott áru elveszett vagy megrongálódott volna s így természetesen az azokért fizetett kártérítések összege sem volt nagyobb annál a normális rizikónál, ami egy ilyen

nagy üzennél elkerülhetetlen. Az ilyen károk oka is legtöbbször a véletlen, vagy a vasúti személyzet gondatlansága volt: elővigyázatlan tolatás, átrakás, helytelen és később felderíthetetlen irányítás, kisiklás, összeütközés, szóval szinte természetesnek mondható okok, de a legritkább esetek közé tartozott, hogy ilyen károkat a megbízható vasúti személyzet vagy idegenek által elkövetett bűncselekmények okoztak volna.

Ezt a helyzetet a háború gyökeresen megváltoztatta. A modern stratégiának a vasút egyik főtenyezője, természetes tehát, hogy a háború a vasutat óriási feladatok elé állította, amelyeket annál nehezebb volt megoldania, minél több, katonai szolgálatra bevonult szakképzett alkalmazottját kellett ideiglenes, kiképzetlen és kevésbé megbízható személyzettel pótolnia. A fokozott rongálást, amelyet a pályákon, mozdonyokon és kocsikon a túlságos igénybevétel okozott, a nyersanyag és szakképzett munkaerő hiánya miatt mindig nehezebben lehetett helyreállítani, de ezeknél a károknál sokkal súlyosabban érintették a vasutat azok a károk, amelyeket a folytonosan szaporodó vasúti lopások és az elveszett árukért fizetett kártérítések okoztak. Minél tovább tartott a háború, minél nagyobb lett az élelmi- és közszükségleti cikkek hiánya, minél inkább súlyosodt az általános morális, annál ijesztőbb mértékben nőtt a vasúti lopások száma és az általuk okozott kár is. Ehhez járult az is, hogy a lopásokat a háborús állapottal járó külső körülmények nagyon megkönnyítették. A tehervonatok a háborús menetrend folytán egészen jelentéktelen, néptelen és sötét állomásokon is órák hosszat vesztegeltek s a sokszor igen értékes árukat tartalmazó vasúti kocsik egyedüli zárját csak egy könnyen eltávolítható ólompecsét képezte, amelyet igazán csak abszolút bizalom mellett lehet „zár“-nak nevezni. A túlhasznált mozdonyokkal a normálisnál rendszerint nagyobb megterhelés és a rossz szén miatt a tehervonatok a legkisebb emelkedésekre is csak egész lassú menetben tudtak felkapaszkodni s így a tolvajok — kiknek néha egyes megbízhatatlan vasúti alkalmazottak is segítségükre voltak — különösen éjjel — könnyű szerrel felugráltak a kocsikra, hogy a kezük ügyébe eső árukat alant várakozó cinkostársaiknak ledobálják. A vasút kára természetesen sokkal nagyobb volt, mint a tolvajok haszna, mert a tolvaj a sietségben kénytelen volt azt az árut ledobálni, ami éppen a keze ügyébe esett s közben ledobált olyan dolgokat is, amelyeket nem tudott értékesíteni. Éppen ez a körülmény kényszerítette a tolvajokat arra, hogy egyes megbízhatatlan vasúti alkalmazottakkal — hangsúlyozom, hogy csak egyesekről beszélek és nem általánosságban — összejátsszanak, akik azután megjelölték azokat a kocsikat, amelyek értékes és értékesíthető árut tartalmaztak, amivel a tolvajok munkája természetesen nagy mértékben meg volt könnyítve. Minél inkább harapózott el és vált általánossá a vasúti kocsik és áruszállítmányok kifosztása, annál inkább vált napról-napra bizonytalanabbá a vasúti szállítás is úgy, hogy igazán szerencséről beszélhetett az, aki vasúton érkezett küldeményét érintetlenül megkapta.

De nemcsak a tehervonatok szállítmányai, hanem még magának a vasútnak pályá- és kocsifelszerelése is megsínylette ezeket az egyre rossz-

Szüreti kép a Rajna vidékéről, ahol a híres rüdesheimi és johannesburgi bort szűrik.

szabodó állapotokat. A háború nagy anyagfogyasztása minden téren nyersanyaghiányt teremtett, nem is beszélve a szénről, amely lassankint igazán fekete gyémánttá vált. A bronz és a vörösréz, különösen azonban a vörösréz- és bronzhuzalok mind nehezebben beszerezhetőkké, tehát értéke-sebbekké váltak s azért nemcsak az ilyen szállítmányok, de még a mozdonyok és vasúti kocsik részalkatrészei, a távirda- és távbeszélőhuzalok, sőt a temetőekben levő síremlékek réz- és bronzdíszítményei is állandó lopások tárgyát képezték. A vasút kárára elkövetett ilyen lopások az anyagi károsodáson felül még veszéllyel is jártak, mert — ha idejekorán fel nem fedezték — a forgalom biztonságát veszélyeztették.

A vasúti szállítás bizonytalansága a forradalmak alatt tetőpontjára hágott. Nincs az országnak még egy intézménye, amelyen a forradalom vandalizmusa annyira kitombolta volna magát, mint a vasúton. A fegyelmezetlen össze-visszaságban hazatérő milliós hadsereg által okozott esztelen rongálás a vasútnak mérhetetlen károkat okozott, de még ezek a károk is eltörpülnek azok mellett, amelyeket a vasút a forradalom első vívmánya, a fosztogatási örület folytán szenvedett. A forradalom első napjaiban ez a fosztogatás egészen nyíltan folyt, a csőcselék az állomásokat fegyveresen megrohanta, a vasúti kocsikat a vasúti személyzet szeme láttára feltörte s zsák-, sőt szekérszámra hordott el mindent, amit azokban talált. A vasúti pályaudvarokon, sőt az azokhoz vezető

utakon is elszórva és kiöntve feküdt milliárd- és milliárdnyi érték: liszt, só, cukor, rizs, szén és más értékes áru, amit a fosztogatók mohó zsákmányolásuk közben elpocsékoltak s aminek az ország később olyan keserves hiányát érezte. A vasúti szállítmányok rendszeres fosztogatása — ha nem is annyira nyíltan, mint a legelső napokban — a forradalmak alatt végig tartott, azokat mindenki közprédának tekintette. Hasonlóképpen megnövekedett a táviró- és távbeszélőhuzalokon elkövetett lopások száma is.

A forradalmak után a helyzetben természetesen javulás állott be, de annak folyama bizony meglehetősen lassú volt. Pénzünk értékének folytonos esökkenése, a mindinkább növekvő munkanélküliség, a forradalmak romboló erkölcsi hatása, a könnyű vagyonszerzés kilátása és lehetősége, a vasúti személyzet és az ellenőrzés reorganizálásának nehézsége mind külön-külön nehéz munkával leküzdendő akadályait képezték a vasúti szállítás konszolidálásának, de megszázosították azok érdemeit, akik a vasutat mindezek dacára mai nivójára emelték s a vasúti szállítás tíz évig tartott bizonytalanságát megszüntették. Ma már a vasúti szállítás biztonsága tekintetében teljesen kielégítő állapotok uralkodnak.

Az elmondottakból — ha nem is számszerűen — fogalmat alkothatunk magunknak róla, hogy ez a tíz évig tartott szünet nélküli, nagyarányú fosztogatás nemcsak a vasútnak, hanem a hadviselés érdekeinek és az ország közgazdaságá-

nak is milyen óriási, pénzértékben ma ki sem fejezhető károkat okozott. És ha erre gondolunk, önkéntelenül is felvetődik az emberben a kérdés: vajjon nem lehetett volna ezt elkerülni, nem lehetett volna-e az elveszett mérhetetlen vagyonnak legalább jó részét az ország számára megmenteni azáltal, hogy a háborús és forradalmi idők speciális büneselekményének, a vasúti lopásoknak idejekorán és hathatósan útját állották volna?

Mert az ügy — hogy úgy mondjam — nemcsak a vasút magánügye. Igaz ugyan, hogy a károkat a vasútnak kell megtérítenie, de azok a károk éppen úgy sújtják a szállító feleket: a gyárakat, vállalatokat, sőt a magánosokat is, mert a kártérítés az elveszett árú értékének rendszerint nem felel meg, de meg háborús időkben az anyag nemcsak a hadviselés, de a közgazdaság szempontjából is olyan reális értéket képvisel, amelyet pénzbeli kártérítéssel nem lehet pótolni. De egyébként is, a vasútnak az általa fizetett kártérítéseket a szállítási tarifák megállapításánál számításba kell vennie, aminek megint csak az ország gazdasági élete látja kárát, mert a magas vasúti tarifa mindenre drágítólag hat.

Még ha a kártérítések kérdését a vasút magánügyének, mondjuk, üzleti veszteségének tekintjük, akkor sem vonhatjuk kétségbe az államnak azt a kötelezettségét, hogy a vasút tulajdonát is védelmeznie és azt ilyen, közönséges büneselekményekből eredő károsodásoktól megóvnia kell. A vasútnak legalább is annyi igénye van az állam közbiztonsági védelmére és segítségére, mint pl. egy gyár- vagy bányavállalatnak s úgy, mint az utóbbinál nem, az előbbinél sem helyezkedhetik az állam, arra az álláspontra, hogy az általános közbiztonsági intézkedéseken túlmenő, nem általános érdekeket, hanem kizárólag a vasút anyagi érdekeit szolgáló biztonsági intézkedéseket (amilyen pl. a vasúti szállítmányok biztosítása is) nem az államnak, hanem a vasútnak kell saját hatáskörében és saját közegeivel megtennie. Különösen áll ez természetesen háborús időkben, amikor a vasút tulajdonképpen a hadvezetőség egyik fontos szervévé válik s mint ilyen, magánjellegét teljesen elveszíti.

Ebből az elvből kiindulva, nem tartom érdektelennek, hogy a vasútbiztosítás kérdésével egy kissé ebből a szempontból is foglalkozzunk.

A háborús vasútbiztosítás — természetesen — már a háború előtt, a mozgósítási tervekben elő volt készítve. Központi szervei a szállításvezetőségek, végrehajtószervei pedig a vonal- és pályaudvarparancsnokságok és ezeknek kikülönített kisebb szervei, őrségei voltak. Ezek főfeladatát a vasúti forgalom zavartalanságának és a vasútvonalaknak (műtárgyaknak) biztosítása, a szállítmányok irányítása, a személyforgalom (elsősorban a katonai személyforgalom) ellenőrzése és részben a kémelhárító szolgálat képezték. A vasúti árú szállítmányok biztosítása szintén feladatuk volt ugyan, de ennek a feladatnak részben szervezetük hiányos volta, részben pedig szakképzett személyzet hiánya miatt nehezen tudtak megfelelni.

(Folytatjuk.)

A szerencse mezőt ad, de a győzelmet rajta csak erény vívhatja ki.
Eötvös.

A magyar büntetőtörvénykönyvben előforduló némely alapvető magánjogi fogalom helyes felfogása és értelmezése.

Irta: JUHÁSZ ISTVÁN hadbíró ezredes.

Mindaz, ami az alábbiakban következik, nem tudományos jogi bölcsesség olyan értelemben, amint azt az egyetemeken tanszékeiken tanítják vagy miként azt jogi tankönyvekben találjuk. Kellő jogász alapismeretek nélkül azok tudományos fejtegetéseit a laikus nehezen vagy helytelenül tudná megérteni. Már pedig egyes magánjogi fogalmak helyes felfogása és értelmezése nélkül bajos ebben az életben a boldogulás mindenki számára. Hát még a csendőrnek, kire pedig hivatása ideális kötelezéseket ró, mert neki kell az emberi társadalom rendjét, különösen a személy- és vagyonbiztonságot fenntartani, illetőleg megóvni.

Védelmeznie kell az embert, vagyis a magánjogi szóhasználatnál élve a „személyt“, a „személyiség“-hez fűződő jogokat s ezek keretében magánjogi — vagyoni — érdekeket is. Mindezen jogok és érdekek veszélyeztetését, illetőleg megkárosítását tartozik a csendőr az Utasítás értelmében elsősorban lehetőleg megakadályozni s az ezek ellen vétőket a törvényes megtorlásnak átadni.

A „személy“-nek jogai és kötelezettségei vannak. Ezeknek az összességét, mit „személyiség“-nek, másként „jogalanyiség“-nek mondunk, a társadalmi rend adja az ember számára, következésképp tartozik azokat meg is védeni. Jogéletünk a személyhez fűződő jogokat főleg a büntetőjog és a közigazgatási jog terén veszi oltalmába. Védi a testi épséget és egészséget, amelyek iránti jogunk oly személyjog, amelyet mindenki tiszteltben tartani köteles s amelyről le sem mondhatunk. Védi a személyes szabadságot, a becsületet. A személyiségekből közvetlenül folyó érdek a levélhez, távirathoz, bizalmas természetű magánjogi okirathoz stb. való jog védelme is. A névhez való jog is oltalomban részesül. Büntetőtörvénykönyvünk ugyan a névbitorlásról hallgat, azonban a név magánjogi védelmét találjuk az 1894. évi XXXIII. t.-c. (Házassági törvény) 44. §-ában, mely kimondja, hogy senki sem viselhet más családi és utónevét, mint amelyek születési anyakönyvébe be vannak jegyezve.

A fentiekben kívül védelemben részesülnek a személynek anyagi javai és értékei is, amennyiben a törvény megtorlásban részesíti a „vagyoni büneselekmények“ gyűjtő elnevezés alá foglalható mindazokat a támadásokat, amelyek a személy anyagi érdekeit sértik vagy veszélyeztetik. Az ezen büneselekményeket meghatározó törvényszakaszokban lépten-nyomon bukkanunk fogalmakra, amely, a magánjog körébe tartozó fogalmak annyira fontosak, hogy sokszor azok helyes felfogásától és értelmezésétől függ, hogy valamely büneselekmény tényálladéka fennforgónak tekintés-e vagy sem?

Így pl. egymaga a lopás büneselekményét megállapító 333. §-a a lopás tárgyául „idegen“ „ingó“ „dolog“ jelöl meg, melyet valaki másnak „birtokából“ vagy „birtalatából“ vesz el annak beleegyezése nélkül s azon célból, hogy azt „jogtalanul“ eltulajdonítsa.

Aki már most helyesen akar bírálni, tudnia kell, hogy míg a közönséges szóhasználat szerint a „dolog“ kifejezésnek igen sokféle az értelme, jogilag véve mindaz, amit dolognak szokás nevezni; egyáltalában nem „dolog“. „Dolog“-nak helyes jogi értelemben azt kell tekintenünk, ami a köznapi szóhasználat szerint vett dolgok közül *testi*, tehát a térben valósággal helyet foglaló. A dolgoknak abban nyilvánuló ezen jellegzetességét (*testiség*) Gaius híres római jogász azzal a meghatározással vélte, a maga idejében helyesen, kifejezésre juttatni, hogy *testi* dolgok azok, amelyeket megfogni, tapintani lehet. A mai kulturált viszonyok között azonban az érinthetőség és a tapinthatóság a *testi* halmazállapotnak felette kezdetleges jele, mert hiszen vannak légnemű halmazállapotban levő anyagok, melyek ugyan nem érinthetők, de mégis *testi* dolgok, mert megfelelő eszközök segítségével felfoghatók, megmérhetők s így mindenképp emberi uralom alá vethetők. Így a villamosság, a hó s általában azok a természeti erők, amelyek gazdasági szempontból nagy mértékben

kihasználhatók, már a magyar birói gyakorlat szerint is dolgoknak tekintendők, amennyiben pl. a villamos áramnak titkos vezetékkel való elvonása több alkalommal lopásnak minősített.

„Idegen“ a dolog a tettesre nézve, ha az a lopás elkövetésekor másnak tulajdonához tartozott.

Kevésbé igényel magyarázatot az „ingó“ fogalomjelölés, mert általában helyesen van meg a köztudatban. Az ingó fogalmát egy régebbi magánjogászunk (Frank) azzal teszi szemléltethetővé, hogy az, ami mozog, pl. barom, vagy amit kár nélkül helyéből mozdítani és tovább vinni lehet, pl. szék, ruha, pénz. Ezzel szemben ingatlan pl. a föld, rét, ház stb.

Ismerkedjünk meg most már a „birtok“ fogalmával. A birtokot egy tényállapotnak, egy kapcsolatnak kell elképzelnünk, mely egy személy és valamely dolog között fennáll s melynél fogva a személy a dolgot uralma alatt tartja, rajta, mint mondani szokás, „tetszés szerinti fizikai befolyásokat gyakorolhat.“ Így az ingó, amely kezeim között vagy őrizetemben van, az ingatlan, melyen szántok-vetek, amelyen lakom vagy amelyet használok, már ezen külső ismérvek szerint is uralmam és hatalmam alá vetett állapotunknál fogva „birtokomban“ vagy ha jobban tetszik „birtoklásomban“ állanak.

A birtoklással szemben azt, aki nem a saját, hanem másnak a nevében és érdekében őriz meg valamit (cseléd a rábizott holmit, kocsis a fogatot) birtoklónak a viszonyt „birtoklásnak“ nevezzük.

A tényleges viszony, melyben a dolog valakinek birtoklása uralmában előfordul, különböző alapon nyugodhatik. Legteljesebb birtoklási cím a tulajdon, mely jelenti a legfőbb jogi hatalmat valamely dolog felett mert a tulajdonos a dologgal mint sajátjával kizárólag és szabadon rendelkezhetik és mindent tehet vele, amit a törvény nem tilt. Kevésbé teljes annak a jogcíme, aki a dolgot szintén jogosan birtokolja ugyan, de nem a saját, hanem a tulajdonos nevében, mint pl. a bérlő, letéteményes vagy zálogbirtokos. Végre teljesen nélkülözi a birtoklás jogcímét, aki a dolgot a tulajdonos akarata ellen uralja, mint pl. lopott vagy talált dolgot bír.

E különbségek azonban helyütt nem bírnak jelentőséggel, mert a törvény ama rendelkezése által, hogy a dolog másnak birtokából „vagy“ birtoklásából vétessék el, mindazt az alakzatot kimeríti, amelyben valamely dolog valakinek tényleges uralmában előfordulhat. A kérdés csak az, hogy a dolog az elvételkor idegen birtoklásban volt-e. Ha ez megállapítható, úgy a lopás tényálladéka szempontjából közömbös, vajjon a tettes a birtokostól vagy a birtoklótól s vajjon a jogszerű vagy jogszerűtlen birtokostól (pl. a tolvajtól) vette-e el a dolgot.

Habár e szerint a lopás fogalma a birtokos és birtoklót magánjogi fogalmától független, a magánjog idevonatkozó megállapításai büntetőjogilag mégsem egészen közönyösek, mert csak azok segítségével jelölhetjük meg helyesen a határvonalat, mely a lopást a sikkasztástól s a talált dolog jogtalan elsajátításától elkülöníti.

Ugyanazokat a vagyoni jogi elemeket, mint a lopásnál, találjuk a Btk. 344. §-ában meghatározott rablásnál is. A különbség csak az, hogy a lopás meghatározásában előforduló azt a tételt: „annak beleegyezése nélkül“, a rablásnál egy másik mozzanat, t. i. a birtokos vagy birtoklótól, vagy más jelenlevő ellen alkalmazott erőszak vagy fenyegetés helyettesíti.

Egy további büntetési elemnek, a Btk. 355. §-ában meghatározott sikkasztásnak közvetlen tárgya éppen úgy, mint a lopásnak, az idegen ingó vagyon. Ez azonban csak akkor lehet a sikkasztás tárgya, ha az a tettes „birtokában vagy birtoklásában“ volt. A lopás tárgya — mint láttuk — csak oly dolog lehet, mely másnak birtokában vagy birtoklásában van. A sikkasztásnál ennek éppen az ellenkezője kívántatik, hogy t. i. a dolog magának a tettesnek birtokában vagy birtoklásában legyen.

Mindezekkel szemben a Btk. 365. §-ában meghatározott „talált dolog jogtalan elsajátítása“ vétségének tárgya bár ugyancsak vagyoni értékkel bír, de oly idegen ingó dolog, mely nincsen másnak birtokában, illetőleg birtoklásában. A találás fogalmát talán a leghelyesebben akként határozhatjuk meg, hogy az vélet-

len ráakadás valamely ingó dologra, amelyről a ráakadónak alapos okoknál fogva abban a meggyőződésben kell lennie, hogy azt valaki elvesztette. A találás és az ebből folyó birtokbavétel megengedett cselekmény. Jogellenessé csak akkor válik — s ez a fenti vétség elkövetésének lényege — ha az idegen dolog találóját az nyolc nap alatt a hatóságnak vagy annak, aki elvesztette, át nem adja. Míg a nyolc napi határidő le nem telt, a bűnösség rendszerint meg nem állapítható; ha azonban a találó már ezen idő eltelte előtt is úgy rendelkezett a dologgal, mint sajátjával, így pl. azt eladta, elzálogosította, felhasználta vagy a visszakövetelésre jogosult előtt eltagadta, a dolog elsajátítása kétségtelenné vált.

Tipusa a vagyon elleni büntetési cselekményeknek a Btk. 379. (Bn. 50.) §-ában meghatározott csalás. Ennek tárgya a vagyoni jog a maga egész kiterjedésében, úgy amint azt a magánjogi törvények tartalmazzák; ingó vagy ingatlan dolog, tulajdonjog és birtok, szerződés, örökség, létező, sőt még csak az ezután keletkező vagyoni jogok egyaránt elemei lehetnek a csalásnak. Itt a megtévesztés eredménye a vagyoni kár, mely egyértelmű a vagyoni hátránnyal s eszerint károsítás akkor forog fenn, ha a vagyon helyzete a kérdéses esemény után kedvezőtlenebbé vált értékében csökkent.

A csalás belső eleme a jogtalan vagyoni haszon célzata. A „vagyoni haszon fogalmára“ megint csak a magánjogban kell keresnünk és találnunk magyarázatot. A haszon gazdasági előnyt jelent sebben az igen tág és kevésbé körülírható fogalomban benne foglaltatik minden, ami bizonyos emberi szükségletnek megfelel és gazdasági értékkel bír. Jogtalan vagyoni haszon pedig az, amelyre a tettesnek vagy másnak, akinek érdekében eszelekszik, jogos igénye nincs s amelynek elérése más vagyonának jogtalan megrövidítésével jár.

A vagyon elleni büntetendő cselekmények közül a zsarolás van legközelebbi rokonságban a csalással. Mindkét esetben a tettes a sértett fél árán igyekszik a célba vett anyagi hasznot elérni. De míg a zsarolásnál az erőszak vagy fenyegetés az elkövetés eszköze, addig a csalásnál a cselekvés eszköze a fondorlat s az ezáltal elkövetett tévedésbe ejtés vagy tévedésben tartás.

A bűnügyi nyomozás történetéből.

Irta: ZSOLDOS BENŐ,

budapesti kir. büntetőtörvényszéki bíró.

II.*

Franciaországban a rendőrségi szervezet első határozottabb alakulataival a XIV. században találkozunk. Ekkor azonban ez a szervezet az állampolgároknak még nem a javára és biztonságára szolgált, hanem valóságos átka volt, mert V. Károly alatt vak eszközévé fejlődött a közszabadságokat letipró despotizmusnak. Csupán XIV. Lajos alatt lehet beszélni szélesebb jogkörű rendőrségről, mely már hasznosabb szolgálatokat tett a különösen Párisban felburjánzott rendetlenség és bűn csökkentése körül, de nyomozói tevékenysége még ennek is a legtöbbször igaztalan utakra terelődött.

A francia állami rendőrségnek 1667-ben neveztek ki az első „lieutenant“-ját és pedig a tehetséges, nagybuzgóságú Gabriel Nicolas személyében. Ezt a nem közönséges hatalmasságú urat, ki jó darabig kezében tartotta az akkori párisi rendőrség még sok tekintetben fogyatékos gépezetének összes rugóit: La Reyne néven ismerik a bűnügyi nyomozások annalesét. E nevet ő maga vette fel, amely bizonyára kevésbé nyárspolgári és amel-

* Az első közleményt lásd a „Cs. L.“ folyó évi 19. számában.

lett ez volt a neve jól jövedelmező vidéki birtokának. Gazdag ember volt, anyagilag független, ami mindenestre fontos ily magasállású férfiúnál, amellelt nem kisebb protektora volt, mint a burgundi kormányzó, végül pedig maga Colbert, XIV. Lajos hatalmas minisztere. Páratlan ügyességű nyomozó-talented volt, réme az akkortájt virágkorukat élő gonosztevőknek.

La Reyne-t szinte a mai értelemben ismert „razzia” atyamesteréül tekinthetnők, kinek főként a hazárdjátékosokon való rajtaütés volt a híres specialitása. Pedig eléggé nehéz volt a helyzete, hiszen tudjuk, hogy az akkori meglehetősen korrumpált társadalomnak a XIV. Lajos udvara éppen nem járt elől jó példával ezen a téren s a hazárdjáték valósággal járványszerűen dühöngött az alsó- és középosztály körében is. Ami viszont csak arra volt jó, hogy a szélhámósok, csalók, hamisjátékosok tekintélyes táborra csak annál jobban haláshasson a zavarosban. Például a nevezetes Madame de Montespan egy-egy ülőhelytében nem egyszer borzalmas összegeket nyert és — inkább veszített. La Reyne-nek tehát bőven állott módjában Páris lakossága körében az ő detektív-talentedait érvényesíteni.

Egy másik szerencséskezű nyomozó volt XIV. Lajos idejében a bigottságáról és vallási türelmetlenségéről szélteben ismeretes Héraul, aki meg a legnagyobb energiával a szabadkőműveseket üldözte. Erről a híres rendőrfőnökről jegyezte fel Griffiths ezt a kis epizódot:

Héraulnak egy alkalommal — hivatalos eljárása közben — valamelyik boltajtó fölött egy szokatlan címkép ötlött a szemébe, mely őt akkor különösképpen bosszantotta. A címtábla ugyanis egy papot ábrázolt, amint a bolti asztal előtt nagyban alkuszik valami árúra. A kép felett nagy betűkkel ez a név ragyogott: „L'Abbé Coquet”. Mikor hazatért, tüstént útnak eresztette egyik rendőrségi emberét, hogy azonnal kerítsék elő neki azt az Abbé Coquet-t! De semmiféle közelebbi útbaigazítást nem adott.

Nem sok idő múlva már jött is a kiküldött ember, maga előtt vezetve egy holtra rémült papot, akinek szerencsétlenségére éppen — Coquet volt a neve. Hérault jóformán oda se nézett.

— Mettez le dans le granier! — hangzott Hérault kurta rendelkezése.

Mikor másnap reggel sem boesátották szabadon: a szegény abbé nagy zajt csapott. Nagyon dühös lett a letartóztatás miatt, úgy hogy már mindenfelől jöttek jelenteni, hogy nem tudnak a pappal mit csinálni.

Mire Hérault eléggé ingerülten így felelt:

— Eh! Brulez — le et laissez — moi tranquille!

Erre aztán már jónak látták bővebben is megmagyarázni neki a dolgot — és a jó Coquet abbé szabadlábra került.

A bűnügyi nyomozás terén maradandó nevet biztosított magának a régi francia rendőrfőnökök sorában: D'Ombréval, aki változatos hivatali pályafutása alatt maga is a legfurfangosabb detektívnek bizonyult. Különösen az ú. n. convulsionnaires-ek rettegtek tőle: a Jansenistáknak egy sajátos szektája, melynek tagjai — a fennálló állami renddel elégedetlen társaság — a „François

de Paris” sírjánál tartották gyűléseiket, ahol aztán különös és vad ceremóniák közt az egyház és a francia monarchia rombadőléséről tartottak — rendszert nagy tömeg hallgatóság előtt — haragos prédikációkat. Ezek a desperált emberek hatalmas ellenségükre találtak D'Ombréval-ban, aki mint rendőrfőnök is képes volt álruhába öltözve, mindennemű titkos szervezkedésüket kinyomozni és akiket tetten ért: irgalmatlanul bebörtönözni. De nemesak őket magukat, hanem a Nouvelles Ecclesiastiques című lapjukat is példátlan eréllyel üldözte, úgy hogy azoknak a legteljesebb leleményességre volt szükségük, hogy túljárhassanak a híres rendőrfőnök eszén. A legravasabb rejtekhelyeken és állandóan más-más városrészben nyomtatták a lapjukat. Csaknem lehetetlen vállalkozásszámba ment a nyomukra akadni.

S a nyomozásnak éppen ezen a pontján tréfáltak meg alaposan a francia metropolis rendőrségének ezt a csalhatatlannak hitt „lieutenant-general”-ját az agyafúrt convulsionisták... D'Ombréval ugyanis elhatározta, hogy ha török-szakad is, nyomára jön ama hirhedt államellenes ujság titkos nyomdájának. Éppen akkor jelent meg a „Nouvelles Ecclesiastiques”-nek egy szokatlanul erőshangú száma, amely már egyenesen hadat üzent az egyháznak és a monarchikus államformának, sőt kiméletlenül lázított az állami rendőrség és annak főnöke ellen is. Ez már csakugyan több volt a soknál. D'Ombréval tehát a város minden részébe szétküldte a legügyesebb nyomozóit s ő maga is személyesen nekiindult az akadályokat nem ismerő nyomozásnak.

Mikor aztán a kocsiján Páris egyik legnépesebb utcáján haladt keresztül: hirtelen néhány ujságlap hullott az ölébe. Meglepetve kapta fel s még nagyobb fokra hágott az elképedése, mikor a kocsijába dobott nyomtatványokban éppen az általa üldözött ujság legfrissebb számának néhány példányát ismerte fel! Még egészen nedves volt a nyomdafestéktől... Ellenségei így kedveskedtek neki „tiszteletpéldány”-nyal.

A későbbi híres francia nyomozók közt ott van aztán Berryer, akinek nyomozói tevékenysége azonban meglehetősen egyoldalúvá vált, mert majdnem egészen a nevezetes Madame de Pompadour szolgálatába szegődött. Ugyan póruljárt aztán az ő révén minden teremtettt lélek, aki bárhol és bármikor kedvezőtlenül (mondjuk: őszintén) talált nyilatkozni erről a hihetetlen nagyravágyó aszszonyról. Tudjuk, Berryer alatt virágzott az ő kiméletlen nyomozó-szerve, a hirhedt Cabinet Noir intézménye, mely éppen Pompadour hiúságának és bosszúvágyának szolgálatában a legteljesebb mértékben sárba tiporta a levéltitok szentségét is. Berryer rendőrfőnök hihetetlen tökéletességüvé fejlesztette a levelek felbontásának fortélyát, — a címzett legkevésbé sem vehetett észre semmit. Csak akkor néztek nagyot, mikor a levél feladója és sokszor a címzett ellen is megindult a bűnvádi eljárás és szóról-szóra a fejükre olvasták akkora már gondosan elégetett levelük tartalmát...

Mindenestre eléggé könnyű és egyben hathatós eszköze volt ez a nyomozásnak, mely idővel sok ártatlan ember szabadságába és nem egyszer egész életének teljes tönkretételébe került.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

Az olasz csendőrség.

SZABÓ JENŐ százados fordítása.

(Folytatás.)

Hajó- és vasútállomások ellenőrzése.

182. A hajó- és vasútállomásokra szolgálattétel végett kirendelt csendőrlegénység feladata — az általános kötelmeken kívül — a következő:

a) jelen van a vonatok, hajók érkezésénél és indulásánál, amelyek postát, személyeket vagy árukat szállítanak;

b) gondoskodik az utasok biztonságáról és szabad közlekedéséről;

c) felügyel arra, hogy az utasok kárára a hordárok és más alkalmazottak visszaéléseit el ne kövessenek; a felvilágosításért hozzá forduló utasokat udvariasan tájékoztatja mindenről, ami a szolgálat érdekével nem ellenkezik;

d) megfigyeli a gyanús utasokat s ilyenek jelenlétéről az őrsparancsnokot azonnal tájékoztatja;

e) felügyeli a különböző raktárakat, hogy lopások elő ne forduljanak; gyanús eseményekről az őrsparancsnokot azonnal értesíti;

f) megakadályozza a kivándorlást és a kiskorúaknak artisták által való külföldre csempészését;

g) az állomásfőnököknek, kalauzoknak és más vasúti alkalmazottaknak — ha szolgálatuk ellátásában akadályoztatnak — karhatalmat nyújt;

h) gondoskodik arról, hogy sorozás alkalmával a bevonulók, vagy leszerelés alkalmával a hazatérők a vasúti anyagban kárt ne tegyenek; ha ez mégis előfordulna, a tetteseket meg kell állapítani és fel kell jelenteni;

i) a vasútvonal mentén vagy a vasútállomáson talált gazdátlan csomagokról a területileg illetékes közbiztonsági hatóságot értesíti.

Járórtalálkozások.

184. Járórtalálkozás alatt azt a szolgálatot értjük, amikor két vagy több őrs legénysége a felügyeletükre bízott terület egy meghatározott pontján összejön.

A járórtalálkozás célja a letartóztatott egyének átadása, a zsold és hivatalos posta továbbítása, a rendeletek és szolgálati tapasztalatok kölcsönös kicserélése, a bűncselekmények kinyomozása és büntetettek elfogása.

186. A járórtalálkozások helyét nem szabad vendéglők vagy korezmák közelében megállapítani. Ha ez kikerülhetetlen, a csendőröknek oda bemenni csak a legszükségesebb esetben szabad s ott csak addig tartózkodhatnak, ameddig arra a szolgálat érdekében szükség van.

187. A járórtalálkozásra kivezényelt csendőrök mindig őrsjáratlappal látandók el. Ezenkívül egy kis könyvecskét is visznek magukkal, amelyben a letartóztatott egyének, a bűnjelek, a magukkal vitt pénz összege és az átadandó posta fel van tüntetve.

188. Ha valamelyik őrs járőre a találkozás helyére a kitűzött órára nem érkezik meg, a már odaérkezett járőr egy fél órát vár s azután, abban az esetben, ha letartóztatott egyén vagy bűnjel van őrizetében, azt a rendeltetési helyre továbbszállítja, ellenkező esetben pedig székhelyére bevonul.

A járórtalálkozásról hazatérő járőr, ha foglyot nem kísér, lehetőleg más útvonalon vonul be és ott a kivezénylés alkalmával nyert meghagyások szerint közbiztonsági szolgálatot teljesít, de köteles az előirt időre őrsállomásra bevonulni.

190. A járórtalálkozásra kijelölt csendőröknek nem szabad magáncsomagokat szállítaniok, sem pedig olyan terjedelmű csomagokat, amelyek a járórtáskába nem férnek, nehogy ezek őket a szabad mozgásban és a fegyver használatában akadályozzák. Ezen előírás betartása felett az őrsparancsnokok kötelesek őrködni.

A járórtalálkozás helyéről, napjáról és órájáról minden parancsnokság előjegyzést vezet.

Rendes fogolykíséret.

192. A rendes fogolykíséret történhetik:

a) a közutakon: járórtalálkozás útján, amidőn a járőrök a rendes vagy rendkívüli érintkezési ponton jönnek össze s amely csak a nappali időszakra terjedhet ki, vagy pedig közvetlenül, aminek csak akkor van helye, ha a járőrök még ugyanazon napon visszatérhetnek vagy más körülmények ezt úgy tanácsolják;

b) vasúton: járórtalálkozás útján és pedig a főparancsnokság által külön e célra megállapított útirányban;

c) tengeren: amidőn elegendő fogoly áll továbbkísérés céljából rendelkezésre.

193. Minden foglyot — kivéve, ha a fogolykísérés helyben történik — külön e célra rendszeresített nyomtatott kíséret rendelettel kell ellátni, nehogy egyik vagy másik akadályoztatása esetében az egész fogolykísérés végrehajtása kése delmet szenvedjen.

Az ilyen kíséret rendeletet az a csendőrparancsnok írja alá, aki a fogolykísérést hatósági felhívásra elrendeli.

194. A fogolykíséret rendeletnek tartalmania kell:

a) a fogolykíséret parancsnokának megjelölése mellett a kíséret csendőrök neveit; a kíséret leváltásával az új kíséret megjelölését a rendelet hátlapján kell eszközölni;

b) a fogoly teljes nevét és pontos személyleírását, az elkövetett bűncselekményt és az érte kiszabott büntetés megjelölését;

c) a fogoly átadási helyét és a hatóságot, amely átveszi, nemkülönben a követendő pontos útirányt s a rendeltetési helyen kívül a tartomány megjelölését is, hogy minden tévedés kikerülhető legyen;

d) a fogollyal vonatkozásban levő minden levél, tárgy és bűnjelek megjelölését.

A fogolykíséret rendeletben hivatkozni kell a hatóság által intézett felhívásra vagy a kibocsájtott elfogató-parancsra és ezeknek másolatát is csatolni kell; a másolatról azonban a felhívó vagy kibocsájtó hatóság gondoskodik.

195. A foglyok nem tarthatnak pénzt maguknál, hanem azt a fogolykíséret parancsnokának kell lezárt csomagocskákban átadni, amelyeken feltüntetendő az összeg és a tulajdonos neve.

A letartóztatási intézetekből tovább szállítandó foglyok élelmezése céljából ezen intézetek vezetősége a fogollyalap terhére napi egy lírát utal ki a fogolykíséret parancsnokának s napi négy lírát azon vádlottak részére, akik saját költségükön élelmezik magukat.

196. A fogolykíséret-parancsnok felelős minden iratért, pénzért, tárgyért és bűnjelért, amit a fogollyal kapcsolatban átvett s azért a fogolykíséret megkezdése előtt azoknak állapotáról meggyőződni tartozik. A kíséret tartama alatt vigyáz arra, hogy semmi el ne vesszen s a foglyok átadásával egyidejűleg az átvevő könyvecské alapján minden tárgyat átad az átvevő járőrnek vagy hatóságnak.

197. A fogolykísérés nagy felelősséggel járván, a járőröknek jogukban áll — az emberiség szem előtt tartása mellett — minden előirt óvintézkedést megtenni, ami a foglyok megszökésének megakadályozására szolgál, különösen akkor, amikor a fogolykíséret rendeleten „nagy elővigyázat” figyelmeztetés van alkalmazva. Még sem szabad azonban elfelejteniök azt, hogy — bár a fennforgó körülmények indokoltá is teszik a különleges óvintézkedések alkalmazását — az ezzel való visszelés nem mentesíti a járőröket az esetleges felelősségre vonás alól.

Nemcsak testünk porlik el, műveink is feledésbe merülnek. Kevés mű éli túl íróját s még kevesebb száll nemzedékről-nemzedékre, hogy a késő századoknak is öröme, vigasztalója, vezéresillaga legyen. De ha hathatunk a korra, ha tényezői lehettünk a nemzeti fejlődésnek, elégedjünk meg vele, hisz szellemünk hatása épen oly részévé válik az összes szelleméletnek, mint testünk atómjai a mindenségnek.

Gyulai.

198. Elv, hogy közutakon az éjjeli fogolykísérés mellőzendő.

Lovascsendőröknek fogolykísérés közben lóról szállni nem szabad, ha csak különleges körülmények miatt a gyalog kísérés célszerűbbnek nem látszik.

Kerékpáros járőrök fogolykísérést nem eszközölhetnek.

200. Ha a fogolykísérés szállítóeszközökön történik, akkor a csendőrök a foglyok átadása után a szállítóeszközöket a bevonulásra igénybe vehetik, de csak akkor, ha a bevonulás azonnal történik s az őrsállomás 15 kilométernél nem kisebb távolságra fekszik.

202. A csecsemők kivételével, — amelyeket az anyák magukkal vihetnek — a foglyokkal gyermeket egyáltalán nem szabad engedni. Azokat, ha nincs rokonságuk, akik gondozásukat vállalnák, a község előjáróságának kell átadni.

206. Ha bírósági letartóztatási intézetek nem állnak rendelkezésre, a kísérés alatt álló foglyokat az őrsfogdáknak kell őrizni s csak akkor szabad kivételesen a közigazgatási fogdáknak elhelyezni, ha a foglyok nagy száma miatt az őrsfogda szűknek bizonyult vagy pedig a legénységnek fontos szolgálat miatt a laktanyát el kell hagyni s így a foglyok őrizet nélkül maradnának.

209. Ha a fogolykísérés közben bármi okból a fogolykísérést megerősítése válnék szükségessé, az új fogolykísérést parancsnoka a foglyokat átadó kísérést parancsnokától kérhet megerősítést.

210. Kellemetlenségek kikerülése céljából nőket férfakkal együtt kísérni nem szabad. A nőket lehetőleg mindig a közigazgatási fogdáknak kell elhelyezni. Ha semmi körülmény közt sem kerülhető el, hogy az őrsfogdában őriztessenek, az őrsparancsnok a fogdakuleset mindig magánál tartani köteles és felelős mindennemű esetleges kellemetlenségért.

Ha a fogolykísérés útvonala ugyanaz, nők férfakkal együtt is kísérhetők, de természetesen elkülönítve, hogy egymással ne érintkezhesenek.

211. A foglyoknak a hirtőnté való átadásánál, illetve az onnan való átvételénél a csendőrök a felhívás vagy rendelet alsó részére a következő záradékot vezetik:

„A fent megnevezett fogoly (vagy foglyok) átadott (átvétel) folyó évi hó n.”

(csendőrök aláírása.)

Ez az okmány a csendőr szolgálatának igazolására szolgál.

A csendőrök hasonló igazolványt állítanak ki a fogházorségek parancsnokának is.

Fogolykísérés és járőrtalálkozás vonaton.

214. Fogolykísérést személy és vegyes vonaton vagy a vasúti hatóságok hozzájárulása mellett tehervonaton is történhetik. Gyorsvonaton fogolykísérés nem eszközölhető.

A fogolykísérés időszaki vagy rendkívüli; az időszaki előre megjelölt napon, útirányban és vonattal történik; a rendkívüli bármely napon történhetik, de ugyanazon vonattal, amelyen a rendes fogolykísérést szokott eszközölni.

215. A fogolykísérést megfelelő cellás kocsikban történik, amelyeket a vasútigazgatóság csatolhat a kijelölt vonathoz.

Cellás kocsik hiányában 3. oszt. kocsikat bocsájtanak a csendőrök kizárólagos rendelkezésére, amely esetben nagyobb óvintézkedéseket kell tenni. A csendőrök a kocsik ajtóit a foglyok mellett foglalnak helyet.

216. A vonat elindulása helyén levő őrsparancsnok a vonat mentén fekvő azon őrsöket, amelyekhez továbbszállítás végett foglyok lettek irányítva, megfelelő időben táviratilag értesíteni tartozik, hogy a szükséges intézkedések kellő időben megtehetőek legyenek.

219. Két csendőr, vagy ha a szükség kívánja több is, a vonat elindulási helyéről a megérkezés helyéig, mint kocsikísérésre lesz kivezényelve. Ezen csendőrök a bevonuláskor is hasonló szolgálatot teljesítenek.

220. A tiszti parancsnokoknak, valamint a 2. osztályú szakaszparancsnokoknak kötelességük a fogolykísérést ellenőrizni és pedig nem csak állomáshelyü-

kön, hanem a vonal mentén is. Az ellenőrzéseket az őrsjárat lapba be kell vezetni.

221. Minden őrs — amely azon vonal mentén fekszik, ahol a foglyszállító vonat közlekedik — gondoskodni tartozik, hogy a meghatározott napon és időben elegendő csendőr és ha szükséges szállítóeszköz álljon rendelkezésre a foglyok átvétele céljából. Minden más esetben is legalább két csendőrnek kell az állomáson tartózkodnia.

222. A csendőrség megkeresésére a vasúti hatóságok gondoskodnak arról, hogy a tehervonatok a járőrtalálkozások lebonyolítása végett olyan állomásokon is megálljanak, ahol nincsenek menetrendszerű megállóhelyek.

224. A tisztek és a 2. osztályú szakaszparancsnokok gondoskodni tartoznak, hogy a foglyok őrzésére minden vasútállomáson egy megfelelő elkülönített hely álljon a csendőrség rendelkezésére. Ha ilyen helyek egyáltalán nem állnak rendelkezésre, akkor a 3. osztályú váróterem egyik sarkában kell a foglyokat őrizni.

228. A fogolykíséréstől a fegyverek töltve vannak.

230. A fogolykísérés váltásakor, hogy az átadás gyorsan menjen, a bilincseket a foglyokról nem kell levenni. Az átvevő járőr a saját bilincseit adja át az átadó járőrnek. Ha kevesebb bilincse van, mint amennyi a foglyokon maradt, akkor a többlet átvételét az átadó könyveeskében elismeri s azután gondoskodik arról, hogy a bilincsek a szolgálat befejezése után az illető járőröknek idejében visszaküldessenek.

231. Vasúton való éjjelre is kiterjedő fogolykísérésre — ha csak nem szükséges — lovas állományba tartozó legénységet nem kell kivezényelni.

Fogolykísérés hajón.

234. A hajón való fogolykísérésre elvben ugyanazok a szabályok mértékadóak, mint a közutakon vagy vasúton való fogolykísérésekre.

Katonai fogolykísérés.

240. A katonai fogolykísérést a katonai hatóságok felhívására a királyi csendőrség eszközöli. A foglyokkal egyidejűleg jegyzék adandó át, amely az illető katonai felszerelési cikkeket tartalmazza, továbbá orvosi bizonyítvány, anyakönyvi lap és minősítvényi táblázat is csatolandó.

241. Beteg katonai egyéneket sohasem szabad fogolykísérés céljából átvinni s ha ez mégis elrendeltetnék, a csendőrök a kísérést megtagadhatják, ha orvosi bizonyítványt nem bocsájtanak rendelkezésükre.

245. Szigorúan tilos katonai vagy ehhez hasonló szervezethez, mint a városi rendőrség, pénzügyőrség, fogházorséghez tartozó egyéneket polgári egyénekekkel együtt kísérni s kerülni kell a gyalogkísérést is, hogy a közönség szemlélődésének ne legyenek kitéve.

Vonaton való kísérésnél az ily egyének a polgári egyénekekkel egy kocsiban helyezhetők el, de külön cellákban; a ki- és beszállásnál is elkülönítve kell őket kísérni s az egyenruha tekintélyét megőrzendő, a következőket kell szem előtt tartani:

1. A katonai egyéneket a vonatban még az utasok leszállása előtt kell elhelyezni,

2. a kiszállást az utasok eltávozása után kell eszközölni,

3. az állomásra való belépés vagy az onnan való eltávozás lehetőleg ne azon a ki- vagy bejáraton történjen, amelyet a közönség is használ.

246. A csendőr fogolykísérés lehetőleg éjjel és mindig rendkívüli szállításmannal történik. Ilyenkor sem polgári, sem katonai foglyot kísérni nem szabad. Csendőröket — a megállóhelyeken — csak csendőrségi fogdában szabad elhelyezni.

(Folytatjuk.)

Küzködés és nélkülözés nélkül nincs emberi élet; megvannak azok a legboldogabban is, mert épen a valódi szerencsét mindegyik csak azáltal alapítja magának, hogy érzelmeit függetlenké teszi a végtől.
Humboldt.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Egy porlepte gyilkosság kiderítése

Írta: SZABÓ GÁBOR I. oszt. tiszthelyettes (Gyöngyös)

„Nem zörög a haraszt, ha nem fúj a szél“ — mondja egy régi közmondás. A pletykának, mendemondának és teljesen alaptalan híresztelésnek ugyan bőséges forrsgalmat biztosít a mindenbe belekotnyeleskedő vén aszszonyok nyelve s aki nem akarja piacra vinni a bőrét, annak nem is ajánlatos, hogy az ilyen pletykák iránt érdeklődjék.

A magánember meg is teheti, hogy ettől légmentesen elzárkózzék és bármit beszélnek az emberek, mások dolgaiba ne avatkozzék bele. Aki erre az álláspontra helyezkedik, az mindenesetre csak jól járhat.

Egészen más azonban a csendőr helyzete. Neki már nagyon is ügyelnie kell arra, hogy a falu kicsinyes nyelvhadjáratába bele ne sodródjék. Ezért társas- és családi életét is úgy kell kormányoznia, hogy a pletyka hozzá ne férközhessék, viszont mások kicsinyes dolgai-val sem maga, sem pedig családja ne foglalozzék. Bizonyos fokú elzárkózásra és mások ügyei iránti közömbösségre tehát a csendőrnek is szüksége van. Ez azonban az éremnek csak egyik oldala: a magánéletét élő csendőr.

Mert van az éremnek másik oldala is: a csendőr, mint a közbiztonság embere. Ennek már nyitottabb füllel kell járnia az emberek között és érdeklődnie kell minden iránt, ami a lakosság körében történik. És ebben az érdeklődésében odáig kell mennie, hogy még a mendemondák, pletykák se kerüljék el figyelmét.

A csendőrnek tehát ilyen szempontból kétféle életet kell élnie. Magánéletéből ki kell zárnia azt, amire viszont szolgálatában súlyt kell helyeznie: a szóbeszédet. És ezért nagyon kell vigyázni arra, hogy a szolgálata érdekében gyűjtött értesüléseit magánéletébe, családja körébe, társaságába át ne vigye, mert ezzel menthetetlenül — és megérdemelten — belepottyan a pletyka kellős közepébe, ami pedig sem a testületnek, sem pedig az egyes csendőrnek nem válik dicsőségére. Hozzá — ami még ennél is nagyobb horderejű kérdés — ezzel szolgálati kötelességet sért meg, mert mindazt, amit a csendőr szolgálata érdekében megtud, hall és lát, csakis a szolgálat érdekében szabad felhasználnia és szolgálati titokként kell kezelnie.

A szóbeszéd és a csendőr kapcsolatát részletesebben és közelebbről is meg kell világítanom, hogy ismételen és hangsúlyozottan is és félreértések nélkül megállapíthassam azt, hogy a csendőrnek szolgálata szempontjából igenis élénk figyelemmel kell kísérnie a falu száját.

A pletyka iránt való érdeklődés és az annak alapján végzett óvatos, észrevétlen, talán hetekig vagy hónapokig is tartó puhatolás sokszor viszi közelebb az eredményhez a csendőrt, mint a hivatalos külsőségekkel időelőtt bevezetett nyomozás. A büntetéseket között nem egy akad olyan is, aki rendkívül óvatosan és ügyesen tudja leplezni a bűncselekmény nyomait. Az ilyen körmönfont emberrel szemben célravezetőbb a titokban végzett puhatolás, mert a nyílt fellépéssel — ha bizonyítékaink egyáltalában nincsenek — úgy járhatunk, mint az az ember, aki dobbal akar verébet fogni.

Azokat a híreket és adatokat, amelyek ilyen módon jutnak a csendőrhöz, természetesen alaposan meg kell rostálni, mert az egymás dolgaiba való belekotnyeleskedés és az egymás iránti rosszindulat rengeteg hamis híresztelésnek okozója. Ha pedig a csendőr minden pletykára reagál, abba aztán végül belebolondulhat s amellet sok ártatlan embernek szerezhet kellemetlenséget. Ettől pedig óvakodni kell. Ezért még az olyan híresztelés esetében is, amely a figyelmünket fölkelti,

puhatolásainkat valóban titokban és tapintatosan végezzük és csak akkor álljunk elő nyíltan, amikor arra elegendő alapot, gyanúokat találtunk.

Most azután leírom egy nyomozásomat, amelynek kiinduló pontja a mendemonda volt s amely egy közel 5 évvel ezelőtt elkövetett gyilkosság tetteséről rántotta le a leplet.

Folyó évi március hó 11-én Nagyréde községben jártam és egy olyasféle pletykáról értesültem, hogy az odaváló Kály Jánosnak 1920 novemberében történt eltűnése — nem tiszta dolog. Feleségével és sógorával — Ötvös Józseffel — orosz fogságból való hazaérkezése óta rossz viszonyban élt, mert a sógor — mialatt ő az orosz hómezőkön hazátlankodott — elszerette tőle a feleségét. A háború befejezése óta gyakran hallott történetek és bizony ezen a téren a pletyka nem egyszerűen igazat. Az eset tehát megragadta a figyelmemet már csak azért is, mert egy olyan híresztelésnek, amelyik 5 éven keresztül tartotta magát, kell, hogy valami alapja legyen.

Ebben az ügyben, közvetlenül Kály eltűnése után, ismételt nyomozás is történt, de eredménytelenül.

Régi ügyet bolygatni és eredményesen nyomozni, igen nehéz dolog. Azért szörmentén is kellett azt kezelnem, mert az ajtóstul való belerohanás nem sok eredményt ígért.

Puhatoltam, kerestem, kutattam Kály eltűnésének az előzményeit. Itt is, ott is hallottam valamit s az így — diskurálás közben — szerzett adatokból lassankint össze tudtam állítani magamnak azt a képet, amelyre szükségem volt. Közel 2 hónapig tartott, amíg ezzel elkészültem.

Ötvös József nagyon rosszul bánt feleségével, szülő Kály Rozáliával. Útötte, verte, kínozza és hűtlenül elhagyva őt, Kály János feleségével folytatott szerelmi viszonyt. Mikor azután a szerencsétlen Kály 1920 júniusában hazaérkezett a fogságból és középük topant, nagy kavarodás támadt. Ötvös nem akart lemondani bűnös szerelméről és Kályné is inkább húzódott hozzá, mint az urához. Örökös lett a pörpatvar és Ötvös fenyegetéseinek a hatása alatt Kály sehova sem mert egyedül menni, csak a feleségével. Később majd látni fogjuk, mennyire bizhatott annak a pártfogásában.

Mindezekről pedig az egész községnek tudomása volt s így egészen természetesen alakult ki a Kály eltűnését követő szóbeszéd. Olajat öntött a tüzre az, hogy a férj eltűnése után Ötvös magához költöztette az asz-

Az eb nevelése és kiképzése, a közbiztonsági és hadiszolgálati ebek vezetése

Írta:

ZAJCSEK ALFONS

m. kir. csendőrszázados, a csendőr kutyatelep parancsnoka.

Nélkülözhetetlen minden csendőrnek, aki magának szolgálati ebet óhajt idomítani.

Ára (csak a csendőrség tagjainak)
90.000 korona.

Fizethető 3 havi részletben, megrendelhető a „**CSENDŐRSÉGI LAPOK**“ kiadóhivatala útján.

**EZÜSTKOSZORÚS
MESTER**

Aranyéremmel kitüntetve

HÁLWA SÁNDOR
PUSKAMŰVES MESTER

Fegyvereket készít. Javítások. Lőszer. Sportcikkek

**BUDAPEST, I.,
KRISZTINA-TÉR 2.**

Telefon: 166-02.

szonyt s törvényes feleségével továbbra is egy udvarban lakva, folytatta botrányos életmódját ott, ahol a férj hazatérésekor elhagyta. Különbség csak az volt, hogy törvényes feleségét most már békében hagyta, nem üldözte. A lakosságot azonban az idők múltával is csak foglalkoztatta az ügy. Híre terjedt, hogy *Kályt* megölték és hulláját a község határában levő nagy vízes gödörbe dobták. Még az állatok sem akarnak a gödör vizéből inni, sőt közel sem mennek ahhoz. Erre a mendemondára indult meg 1921 tavaszán a második nyomozás. A tűzoltók kiszivattyúzták a gödörből a vizet, hullát azonban nem találtak benne.

Tudomásomra jutott az is, hogy *Kály* eltűnésének éjszakáján *Kályné* anyja a közeli patakából vizet hordott az eltűnt istállójába. Gyanúsna találtam továbbá azt a levelet is, amelyet *Kály* eltűnése után édesapja talált az ablaka alatt a következő szöveggel: „Kedves édes Apám! Én elmentem, én többé vissza nem jövök, sem eseléd nem leszek, sem ezzel a rossz asszonnal nem kínlódom.” Ez a levél természetesen lesújtotta a *Kály*-esaládot és az apa bűncselekményre gondolt. Bár az írás *Kályéval* hasonlatos volt, még sem tudta elhinni, hogy fia, aki őt nagyon szerette és sokat panaszkodott neki, búcsúszó nélkül hagyta volna el a családját. Ez annál hihetlenebbnek tűnt fel, mert az eltűnés előtt egy héttel a fiú olyan nyilatkozatot tett, hogy „Édes apám, majd csak megjavul már a feleségem is.”

Sikerült megtudnom még azt is, hogy *Kályné Bakurik* Károlynénál — aki orvosi rendelésre szedte azt — morfiomot keresett és azt mondta, hogy ha egy kis méreghez hozzájuthatna, ő lenne a legboldogabb a földön s akkor nem bánna, mit ugat a falu népe.

Amikor így a gyanúkat összeszedtem, elérkezettnek láttam az időt, hogy a nyílt nyomozást bevezessem.

Házkutatáson kellett kezdenem a dolgot, bár ennek eredményében nem igen bíztam, tekintve a közben eltelt 5 esztendőt. Ez idő alatt könnyű lehetett a bűncselekmény nyomait teljesen elütni. A házkutatás eredményének kilátása tehát minimális volt, de a reményt még sem adtam fel teljesen. Fontos volt az, hogy a kutatás rajtaütésszerűleg történjék, hogy meg ne neszelhessék azt és — ha van még — a bűncselekmény nyomait el ne tüntethessék.

Magamhoz vettem járőrtársaimat, két bizalmi egyént és beállítottam *Ötvös* lakására. Csak a törvényes feleségét találtam otthon, maga *Ötvös Kálynéval* a szőlőben dolgozott. A házkutatást az otthon talált asszony jelenlétében megtartottam. Katonai felszerelési tárgyak és töltények kerültek elő hamarosan, majd a padlásra került a sor. Ott egy doboz mérget találtam. A dobozban négy üveg volt tele mérgepirulával, az ötödik hiányzott. Ismételt kutatás során a szobabeli asztal fiókjában, illetve az asztallaphoz szegelt rekeszben megtaláltam a dobozból hiányzó mérges üveget, illetőleg tubust, amely üres volt.

Azt hiszem, erre a leletre mindenki azt a feltevést alapította volna, hogy *Kályt* méreggel ölték meg. Én is arra gondoltam.

Így azután az időközben hazaérkezett *Kálynét* és *Ötvös* német őrizetbe vettem s a község házára kísértettem. *Ötvös* csak késő este került elő s mert útközben ismerőseitől értesült a két asszony elfogatásáról, egyenesen

a község házára jött s ott teljes hidegvérrel, nyugalommal érdeklődött az elfogatások oka felől. Válaszom erre természetesen más nem lehetett, mint hogy őt is azon melegében őrizetbe vettem.

Közben megkerdeztem a gyógyszerészt, hogy a talált mérge alkalmas-e embereket kioltására és milyen mennyiségben? A válasz az volt, hogy egy pirula is elegendő erre a célra. Az újabb megismertelt házkutatás aztán egy forgopisztolyt és vadásztügyverhez való töltényeket hozott napvilágra. A padlásról pedig egy 315 cm. hosszú kötél került elő, amelyen két hurok volt.

Ezek után törhettem rajta a fejem, vajjon méreggel, forgopisztollyal, vadásztügyverrel vagy pedig kötellel végeztek-e *Kályval*? Hogy valamelyikkel igen, azt bizonyosra vettem.

A mendemonda révén megszerzett adatok és a házkutatás eredménye folytán előkerült tárgyak nagy vonásokban kiegészítettek egymást és már csak a bűncselekmény elkövetését közvetlenül igazoló bizonyítékok hiányoztak. Arra, hogy futni ne engedjem ezt az állatias lársaságot, perrendszerűleg is volt már elegendő okom és alapom. De azt is tudtam, hogy marasztaló ítelethozatalra még elegendő bizonyíték ellenük nincsen.

A hullát kerestük tehát teljes erővel, de hiába! Minden feltevés és kutatás meddő maradt.

Az igazság kiderítéséhez tehát csak az érdekeltek maguk segíthettek, akik tudták egymásról, hogy fogságban vannak, de nem érintkezhetek egymással. Erre ügyeltem, mert csak így remélhettem, hogy valamelyiküknek megered a nyelve és beszélni kezd a gyilkosságról. A magárahagyott bűnös ember ugyanis, látva és érezve maga körül a nyomozás sürgős-forgását, képzeletben követi a csendőrök munkáját és éppen ez a képzelődés az, ami rémképeket hoz a szemé elé s amikor a csendőrök még csak tapogatóznak, a bűnös már azt is látja megriasztott képzeletével, amint a földbe rejtett hullát onnan kiássák.

Igy győtrődött fogságában *Kályné* is. Ötvös és a felesége tovább állották a sarat és még akkor is tagadtak, amikor már *Kályné* mindent beismert. Különösen *Ötvös* né magatartása volt érthetetlen. Ez az asszony olyan cinikus ridegséggel beszélt az öccséről, mintha csak egy patkány sorsáról lett volna szó. Kijelentette, hogy tudja, kit keresünk, az öccsét, de hiába keressük, mert már kétszer is nyomoztak utána, de hiába keresték, mert az kiment Oroszországba. Azt is állította, hogy *Ötvös* sohasem szerette *Kálynét*, ma sem szereti s csak azért fogadta a lakásába, mert azt munkájával megszolgálja.

Ennek a vallomásnak olyan indító okát sejtettem és sejttem még ma is, hogy részletesebben foglalkozni ezzel nem óhajtok, már csak azért sem, mert *Ötvös* né amúgy sem vitt lényegesebb szerepet ebben az egész ügyben.

Kályné egyre fokozódó izgalommal és nyugtalan-sággal várta kikérdezését. Az a körülmény pedig, hogy anyját is őrizetbe vettem, teljesen kiforgatta őt éven át jól megőrzött nyugalmából és megszólaltatta benne a lelkiismeretet. Majd minden embernek van valami sebezhető pontja, ahol hozzá lehet férközni a lelkéhez.

Sportérmek és plakettek, sportszobrok és dísz-tárgyak (serlegek, órák stb.) mint tisztelet- és vándor-díjak, **jelvények, katonai rendjelek**

MORZSÁNYI-nál,
Budapest, IV., Eskü-út 5. sz.

(Klotild palota, Erzsébet hídnál)

KEMÉNYFA TARTÓS KIVITELBEN
HÁLÓSZOBA JÓTÁLLÁSSAL KAPHATÓ
CSENDŐRÖKNEK KEDVEZŐ
RÉSZLETFIZETÉSI FELTÉTELEK.
LÁNYI bútorkereskedő, VI., Podmaniczky-u. 27.

IRÓGÉPEK

ujak, használtak, kedvező fizetési feltételekkel. Régi gépeket becserélünk.
BIRÓ ÉS ECKSTEIN, Budapest, V., Vörösmarty-tér 3. Tel.: 126-06 és 46-25.

ha ugyan az a szikrányi jóézés, ami egy ilyen elvete-mült gonosztevőben még él, léleknek nevezhető. *Kályné* az anyja volt ez a sebezhető pontja.

Ezt a fokozatos összetörést jól láttam rajta s amikor elérkezettnek láttam az időt, kiraktam az asztalra és bevezettettem az asszonyt. Szó nélkül rámutattam megrendülését láttam, felszólítottam, hogy mondjon el mindent szép sorjában, úgy, ahogyan történt. *Kályné* kijelentette, hogy mindent elmond, csak az anyját biztosítottam róla, hogy azonnal szabadon engedem az anyját, mihelyt annak ártatlansága kiderül, megszólalt az asszony és a szerencsétlen *Kály* sorsának eddig még ismeretlen részleteit a következőképpen adta elő:

Sógorával 1918 júliusában lépett szerelmi viszonyba, amikor az ura orosz fogságban volt. 1920-ban az ura hazaérkezett, amit a sógor nem jó szemmel nézett, mert nem akart róla lemondani. Amikor Csótról ura megérkeztek a híre hazajutott, fel is ajánlotta az asszonynak, hogy költözzenek át Vámosgyörkre vagy Szücsibe. Az asszony azonban az átköltözködést egyre halogatta, mert nem akarta elhagyni a faluját. Amikor azután az ura megérkezett otthonába, megkezdődött a két férfi között a küzdelem a nőért. *Ötvös* megmondotta *Kálynak*, hogy szereti a feleségét s nem mond le róla, *Kály* azonban ezek után is ragaszkodott az asszonyhoz, aki együtt is élt az urával. De közben nem feledkezett meg *Ötvösről* sem, mert inkább ahhoz húzódott már csak azért is, mert az megígérte neki, hogy ha az övé marad, házának és szántóföldjének egy részét ráírattja. Azt is emlegette *Ötvös*, hogy *Kály* nem él sokáig, hamarosan elbánik vele.

1920 októberének első napjaiban *Ötvös* egy kettős hurokkal ellátott kötelet adott az asszonynak és kitanította, hogy mit kell azzal cselekednie. A kötélen végén levő hurkot az ágy lábára erősíti, a másik hurkot pedig alvó urának a nyakába teszi s amikor ezzel készen van, azt köhíntéssel jelezzé. Akkor *Ötvös* bemegy a szobába s a kötélen megfojtja *Kályt*. Amikor aztán így végeztek vele, felviszik a padlásra, ott felakasztják egy gerendára és lármát csapnak, hogy öngyilkosság történt.

Az asszony eme terv megvalósításában eljutott odáig, hogy a kötelet az ágy lábához erősítette, a másik hurkot azonban nem mérte rátenni az ura nyakára, mert attól félt, hogy az felébred. Ezzel a módszerrel nem is próbálkoztak többet.

Néhány hét múlva *Ötvös* véglegesen elveszítette józan eszét és elhatározta hogy most már gyorsan végez *Kályval*. Tudomása volt róla, hogy *Kály* feleségével együtt szokott tüzelő fáért kijárni a gyöngyösfarjani határba. Ismerte az útvonalukat is. Elhatározta, hogy itt megleszi *Kályt*, agyonlövi és a szántásban elássa. *Kálynével* közölte a tervét és kioktatta, hogy ha a megbeszélthet ponthoz érkeznek, maradjon le az urától, hogy a lövés ne érje őt is.

Igy is történt. 1920 november 2-án estefelé elindult *Kály* az utolsó útjára. Természetesen vele ment a felesége is szöllőkaróért. Össze is szedtek két köteg karót s elindultak hazafelé. Amikor egy kúthoz — az előre megbeszélthet helyhez — érkeztek, eldőrdült egy lövés, a karóköteg lehullott *Kály* hátáról, aki szótlanul összeesett s mozdulatlanul elterülve maradt a földön. *Kályné*, aki az előre megbeszélthet távolságban haladt az ura mögött, a lövéstől megijedt és sikoltozni kezdett. *Ötvös* azonban elhallgattatta és hazaküldte ásóért és

kapáért. Az asszony haza is ment, de a félelem annyira erőt vett rajta, hogy nem mert újból kimenni a gyilkosság színhelyére. *Ötvös* várt rá egy ideig, majd maga is haza ment, felbátorította az asszonyt s mindketten — földelő szerszámokkal ellátva — kimentek a hullához, amelyet időközben a gyilkos a gyalogútról elvitt egy határákó mellé. Ott meg is találták. A gyilkos kötelet kötött a hulla két lábára s az asszony segítségével elhúzta a szomszédos földbirtok szántásába s ott egy 90 cm. mély gödröt ásva, eltemette azt. A gödör hossza 130 cm. volt, ezért a hulla lábát térdben be kellett hajlítaniok.

Mikor azután a hullát elföldelték, hazamentek, magukkal vitték a véres szöllőkarókat is és elégették azokat. Az asszony-írása hasonlított az áldozatéhoz, ezért a fentebb már ismertetett szövegű levelet megírta és bedobta *Kály* édesapja ablaka alá a virágos kertbe.

Másnap hajnalban az asszony elmesélte a történeteket az anyjának, *Prónai* Istvánnénak, aki a közeli patakból vizet hozott az istállóba s ott kimosta a gyilkosok véres ruhadarabjait.

A titok így hármójuké maradt, nem tudott arról *Ötvösné* sem bizonyosat, talán csak a sejtelméi voltak meg a valóságról. Kutatni azonban nem kutatta azt.

Ez után a beismerés után természetesen egy-kettőre befejeztem a nyomozást. A hullát az asszony kalauzálása alapján — de hosszabb kutatással — megtaláltuk. Gerincoszlopa mellett, a szív magasságában 5 drb. 8-as sörétet és 3 drb. nagyobb vágóti sörétet találtunk a porban. A lövés tehát vadászpuskából történt és halálos volt. A bakancs, nadrágszíj és egy zöldes kabát-darab tanumegállapítások szerint is *Kályné* volt.

A bizonyítékok láttára és hallatára *Ötvös* és *Prónainé* is beismertek mindent, amit tettek. A 16-os Lankaszter vadászpuskát *Deme* János nagyrédei lakostól kapta kitisztításra a gyilkos. A puska a mai napig sem került meg, mert a tulajdonos útközben — 1922 nyarán — vasúton utaztában Füzesabony állomáson a vonatban felejtette. Ez alkalommal kérem azokat a bajtársakat, akik a puskáról esetleg tudomással bírnak, juttassák el azt hozzám, vagy sorsáról értesítsenek. A házkutatás alkalmával egy 12-es vadászpuskát is találtunk, mint erről már szó volt, annak azonban a gyilkosságban semmi szerepe nem volt.

Az egri kir. törvényszék *Ötvöst* halálra, *Kálynét* 15 évi fegyházra ítélte, *Prónainét* pedig felmentette. Az ügy jelenleg fellebbezés alatt áll.

Az 50 év óta fennálló

a Kossuth Lajos-utcában volt és jelenleg
IV., GERLÓCZY-UTCA 1. szám
alatt lévő

WOLF RUHAÁRUHÁZ

a magyar kir. csendőrség véglegesített
tagjai részére

készpénzárért

5 havi részletfizelési

feltételek mellett ajánlja készárúosztályán lévő mindennemű férfi-, fiú-, gyermek- és leányka ruháit, felöltőket és kabátokat, valamint női felöltőket és télikabátokat.

Fenti ruházati cikkek mértékszerűen is osztályunkon rendelésszerűleg is készíttetnek.

Az anyag és kivitel elsőrendűségét és szolid árainkat cégünk múltja garantálja.

BEÉR SÁNDOR

PAPÍR, ÍRÓSZER, ÍRÓGÉP-KELLÉKEK
NAGYKERESKEDÉSE. SAJÁT VÉS-
NŐKI MŰINTÉZET. RUGGYANTA-
BÉLYEGZŐ GYÁRTÁS

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 19.

TELEFON: 172-54.

SPORT

Labdarúgás. Az abaujszántói esendőrsztály sportköre a szeptember hó 20-án 2:1 arányban legyőzött sátoalfanjhelyi esendőrsztály sportkörével múlt hónap 25-én Abaujszántón revánsmérkőzést játszott, amelyet ismét megnyert 1:0 arányban.

AZ ORSZÁGOS TISZTI KASZINÓ KÖZLEMÉNYEI

Első sorban budapesti, de vidékről Budapestre fel-felutazó bajtársainknak is szolgálatot vélünk tenni azzal, hogy az Országos Tiszti Kaszinói élet számára lapunk hasábjain e rovatot megnyitottuk. A kaszinói életet állandó figyelemmel fogjuk kísérni s mindazt, ami tudományos, kiképzési és szórakozási szempontból olvasóink érdeklődésére számot tart, esetenként e rovatban közölni fogjuk.

Céllövészet oktatása. A Tisztikaszinó Vívóklub intéző bizottsága, — kellő számú jelentkező esetén céllövő szakosztály felállítását tervezi. Terve van véve egyelőre a téli hónapokban szobacéllövészet és pedig 1. *Tiszteknek* (kaszinótagoknak) pisztollyal és miniatűr fegyverrel. 2. *Az ifjúsági csoportnak* (leányok, fiúk) csak miniatűr fegyverrel. Céllövő pisztolyokról és miniatűr fegyverekről, valamint a töltények beszerzéséről az intéző-bizottság gondoskodik. Az oktatás díjtalan; lőszer pedig díjmentesen bocsátatik a tagok rendelkezésére. Jelentkezés a teremőrnél lévő iven való feliratkozás útján.

Október hó 30-án délután 15 órai kezdettel megkezdődött a svéd- és gyógytorna-tanítás az Országos Tisztikaszinó Vívóklub helyiségében. (II. emelet.) A tornára jelentkezők a fenti időben a csoport beosztás s egyéb, az oktatással kapcsolatos teendők megbeszélése végett a fent említett helyiségben egybegyűltek.

Díjtalan jogi tanács tisztikaszinótagoknak. Pajor Rezső dr. ügyvéd, udvari tanácsos, a m. kir. Országos Tiszti Tudományos és Kaszinó Egyesület jogtanácsosa, ezen egyesület tagjainak minden hétfő délután 4 és 7 óra közt, — a tagsági igazolvány felmutatása ellenében — díjtalan szóbeli jogi tanácsot ad. Lakik: II., Margit-körút 9. sz. Telefon: 5—75.

A megismételt 4×400 m-es stafétabajnokságban a KAOE szabálytalan váltása miatt több méter hátránnyal indult Rózsahegyi (MAC) már nem tudja megelőzni Gerőt (KAOE, a kép jobb oldalán). Ezt a versenyt is megsemmisítették. A MAC nem állott ki harmadszor.

Király Pál, az idei 15 km-es magyar futó bajnok, 51 p. 19.2 mp. alatt végzett a távval.

Mozi. A várakozáson felül kedvezően alakult összeköttetések lehetővé teszik az előadások színvonalának sülyedése nélküli helyárcsökkenést. A kaszinótagok saját személyükre bérlettel 5000 K, a többi látogatók napi jegyvásárlással 7000 K, bérletszünetben 10.000 K belépő díjat fizetnek. Utóbbi vonatkozik a kaszinótagokra is. Belépési igazolás: Kaszinótagok saját személyükre, valamint hozzátartozóik részére tagsági igazolványuk, míg vendégek (személyükre szóló) mozi-meghívójuk felmutatása ellenében, válthatják meg belépőjegyeiket. Mozi Meghívók a teremőrnél egész napon át bárki által válthatók, de csakis valamely kaszinótag által tölthetők ki. Vidékről beérkezett vendégek egy-egy előadásra meghívó nélkül is bevezethetők. Tagsági igazolványok kívánatra több példányban is kiállíthatnak. **Bérletjegyek:** Kaszinótagok saját személyükre és a folyó idény tetszés szerinti tiz előadására érvényes kedvezményes bérletjegyet válthatnak. Ezen bérletjegyek azonban semmiesetre sem érvényesek kaszinótagok családtagjai vagy vendégei részére, miért is a belépésnél e jeggyel együtt az illető tagsági igazolványát is köteles felmutatni az ellenőröknek. A műsoron feltüntetett bérletszüneti napokon e bérletjegyek érvénytelenek. Bérletjegyek a tagsági igazolvány felmutatása mellett egész napon át a Kaszinó teremőrnél, valamint a mozipénztárnál válthatók meg. **Rendfenntartás:** A tisztikaszinó személyzetének rendfenntartás tekintetében teendő intézkedéseit rangkülönbség nélkül minden mozilátogató elfogadni köteles. A szolgálati helyek kizárólag a szolgálatban lévők részére vannak fenntartva! — Esetleges kívánalmak, kérelmek vagy panaszok a helyrehozandó és felügyelőhöz intézendők. Elvi jelentőségű és nagyobb mérvű panaszokat kizárólag a Kaszinó Elnöksége orvosol a délelőtti hivatalos órákban; ilyenekkel a helyszínen megjelenő hivatalos közegekhez fordulni tehát céltalan. Telefon útján felvilágosítás nem adható. Nagy női kalapok, felsőkabátok és kardok az első emeleti ruhatárban hagyandók. **Ruhadarabokat üres helyekre elhelyezni tilos.** Az egy hónapra előre megállapított műsor a Kaszinó előcsarnokában olvasható. Műsorváltoztatás jogát a Kaszinó fenntartja magának. Az előadások kezdete délután 5 és 8 órakor. Az előadásokat 10 tagu saját szalonzenekar kíséri.

Szombati tánc. A tisztikaszinó tagjai és mozilátogatói minden szombat este 8 órától, a kaszinó földszinti tiszt-éttermeiben táncolnak (Belépésnél a tagsági igazolvány vagy Mozi-Meghívó kívánatra felmutatandó.) Délutáni ruha. — Waltz-féle hires konyha. — Jutányos árak. — Zenekar. — Belépés díjtalan. Kedvezményes táncoktatás: Endrédi tánciskolájában. Budapest: IV., Múzeum-körút 10.

TÉLI SPORTCIKKEK
HÓ- ÉS SÁRCIPŐK

FROHNER-nél

ANDRÁSSY-ÚT 76.
Rózsa-utcai oldalon.

HIREK

Kormányzó Úr Ö Főméltósága elismerése a Gödöllőn szolgálatot teljesített csendőröknek. *Kormányzó Úr Ö Főméltósága* folyó évi október hó 2-án gödöllői nyaralásáról történt visszautazása alkalmával a Gödöllőn szolgálatot teljesített csendőregyéneknek a végzett igen fárasztó és terhes, lelkiismeretes szolgálatukért magas megelégedését és köszönetét méltóztatott nyilvánítani.

Dr. József Ferenc kir. herceg és a szász király Ö Felsege köszönete a csendőrségnek. *Dr. József Ferenc kir. herceg Ö Felsege, a szász király Ö Felsegével* folyó évi augusztus hó 27-én autótutatt tett a Balaton mellé. Ez alkalommal úgy *Ö Felsege*, mint a *Felseges Úr* örömmel látták, hogy a csendőrség és az államrendőrség mily mértékben áll hivatása magaslatán és az útvonalakon, amerre az autó elhaladt, mindenütt példás rendet tartottak fenn a kirendelt közegek. *Ö királyi Felsege* e szíves figyelemért az utazás biztosításában közreműködött összes csendőregyéneknek köszönetet mond.

Elöléptek: főtörzsörmeztérre: az I. számú csendőrkerületben: Lőrincz Péter, a III. számú csendőrkerületben: Pivarecsy Antal és a VII. számú csendőrkerületben: Szunyogh Imre törzsörmeztérek. **Örmestérek:** az I. számú csendőrkerületben: Finta Kálmán, Cs. Kovács János, Koncz István; a II. számú csendőrkerületben: Kispál János, Koma István, Kovács Sándor I., Ferencz József, Ihász Imre; az V. számú csendőrkerületben: Kerti Károly, Boros Lajos; a VI. számú csendőrkerületben: Borbély Viktor, Szabó Miklós, Boros Miklós, Bindász József, Stéh Ferenc, Lénárt Antal; a VII. számú csendőrkerületben: Elizser Gyula, Javítás Károly, Eszényi András, Csákány József, vitéz Király József, Szita Gábor, Tari Kálmán, Tóth Mátyás I., Németh Ferenc, Bárdos József, Nagy István V. és Turgyán György csendőrök.

Házasságot kötöttek: az I. számú csendőrkerületben: Bereczki Máté 2. oszt. tiszthelyettes öz. Sefcsik Máriával Mesterszálláson; a II. számú csendőrkerületben: Friderics József 2. oszt. tiszthelyettes Suppán Máriával Veszprémben, Bokor György 3. oszt. tiszthelyettes Budinszky Máriával Esztergomban, Gergely Zsigmond főtörzsörmeztér Boros Máriával Dunaalmáson, Kitta Pál örmester Flórián Veronikával Baján, Viszt István főtörzsörmeztér Kiss Juliannával Vajtán, Borbély János főtörzsörmeztér Asóth Etelkával Kocson, vitéz Molnár Sándor örmester Radács Jolánnal Veszprémben; az V. számú csendőrkerületben: Bárdos István 3. oszt. tiszthelyettes Szabó Juliannával Dunapatajon, Szentandrás Lajos 3. oszt. tiszthelyettes Pető Juliával Hódmezővásárhelyen, Lukács György főtörzsörmeztér Kiss Veronikával Kiskunfélegyházán, vitéz Havasi István örmester Koznyicz Erzsébettel Gerendáson, Pethő Péter örmester Orczik Erzsébettel Prónayfalván; a VI. számú csendőrkerületben: Márton Mátyás 3. oszt. tiszthelyettes Csorba Annával Gáván; a VII. számú csendőrkerületben: Kiss Sándor 3. oszt. tiszthelyettes Haide Etelkával Rákospalotán; Gay János 3. oszt. tiszthelyettes Tóvik Paulával Sajónémetiben és Sánta Péter örmester öz. Szirmay Lajosné, szül. Havanyecz Máriával Görömbölyön.

Elhaltak: Závoczki Péter I. számú csendőrkerületbeli csendőr október hóban Budapesten és Kovács István II. V. számú csendőrkerületbeli nős főtörzsörmeztér Szegeden. — A f. évi 19. számunkban az elhaltak között *Szabó József III.* csendőrt is közöltük. Amint utólag értesülünk, nem *Szabó József III.*, hanem *Nagy József III.* csendőr halt meg Egerlővőben.

Kérelmek. Kölesönös áthelyezésüket óhajtják: *Frejtics József* felsőiregi örsbeli csendőr (szekszárdi osztály) a szegedi kerület területére; *Török Pál* Hódmezővásárhely—kopáncsi örsbeli csendőr (szentesi osztály) a kecskeméti vagy bajai osztály területére; *Lengyel Ferenc* nagylétai örsbeli csendőr (berettyóújfalusi oszt.) a nyiregyházi osztály területére; *Tari Kálmán* kiskunfélegyházi örsbeli csendőr (kecskeméti osztály) a szentesi osztály területére; *Pintér János* balatonkiliti örsbeli csendőr (kaposvári osztály) a csungói osztály területére; *Mészáros Lajos* II. sőjtői örsbeli csendőr (zalaegerszegi osztály) a szombathelyi osztály területére; *Kovács György* kiskunfélegyházi örsbeli csendőr (kecskeméti oszt.) a szentesi, gyulai vagy bajai osztály területére. Kérik azokat a bajtársakat, akik kölesönös áthelyezésüket óhajtják, címüket közölnék velük.

Biró Gergely 2. oszt. tiszthelyettes és *Mándi János* főtörzsörmeztér kéri *Kovács Pál* főtörzsörmeztér, aki velük a világháborúban a volt cs. és kir. 17. gy. hadosztálynál táborig csendőrként szolgált, hogy címüket sürgősen közöljék vele Boldogkőváraljára (Abauj-Torna várm.).

Vass Lajos tótkomlói örsbeli 2. oszt. tiszthelyettes (Békes várm.) kéri azokat, akik felesége, *Korab Mária* tartózkodási helyét ismerik, közölnék azt vele.

A *debreceni osztályparancsnokság* kéri mindazokat, akiknek 1919 áprilisában a püspökladányi róm. kath. temetőben a kommunisták által kivégzett *Pongrácz Aladár* százados, *Ferenc András* volt járásörmeztér, *Tóth Ferenc* volt 1. oszt. örmester és *Jakabos Pál* volt 2. oszt. örmester fényképei a birtokukban vannak, vagy a hozzátartozók jelenlegi pontos címét ismerik, a fényképeket küldjék el, illetve a hozzátartozók címét írják meg az említett osztályparancsnokságnak.

Adományok. Legutóbbi számunkban e rovat alatt nyugtázott *Dóczy Gábor*-féle 40.000 K-ás küldemény tévesen érkezett hozzánk.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Olvasóinkat kérjük, hogy jeligeül kisebb helységek neveit válasszák, mert az azonos jeligeiből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni.

Omega 555. 1. Személyesen kell megjelennie a román útleveleltámaszó hivatalban Budapesten, Róck Szilárd-utca 2. sz. alatt. Ott egy űrlapot fog kitölteni, amelynek alapján a román külügyminisztérium 3—4 hét alatt a beutazási engedélyt esetleg megadja. 2. Általában 30 nap az átlépési határidő, de katonai személyeknél esetenként állapítják meg. 3. Igen.

Kh. 1889. 1. A honvédelmi minisztérium segédhivatalához forduljon. 2. Nem szüntetik meg a nyugdíjat, családi pótlék is jár

Irott kö. I. Az, akinek beszámítható szolgálati ideje az öt évet el nem éri, végkielégítésre csak abban az esetben tarthat igényt, ha teljesen munka- és keresetképtelen. Ennek megállapítására a felülvizsgáló bizottság illetékes. II. Az ideiglenes ruhagazdálkodási utasítás 26. §-a értelmében a csendőrségnél egyhuzamban öt évet még nem szolgált legénységnek leszereléskor a használatukban volt készletből egy rendbeli viselt ruházatot, egy sapkát, zubbonyt, nadrágot, inget, alsónadrágot s lábbelit, téli időben pedig még egy köpenyt kell kiadni, de csak akkor, ha polgári ruházattal nem rendelkeznek. III. Igen.

Lovas. 1. Ha majd újabb lovas tanfolyam nyílik Kiskunhalason, felszólítás fog kimenni és akkor jelentkezhetik. 2. Minden vegyesdandár székhelyén van honvédségi fogászati ambulátorium, ahol csak az anyag árát kell megtérítenie s így még olcsóbban megcsináltathatja fogait, mint ha ezt barátjánál csináltatná, aki az anyagot is valószínűleg drágábban tudja beszerezni. Kérje egy olyan örsre való vezénylest, ahol honvédségi fogászati ambulátorium van.

Etelköz 43. 1. Senkit sem lehet arra kényszeríteni, hogy megoperáltassa magát. De ha valaki egy enyhébb operáció útján (a sérvoperáció a legegyszerűbbek egyike) szolgálatképes lehetne és az operációtól vonakodik, esetleg nyugdíjigényét elveszítheti. 2. Ha a lágycsér sérvkötővel visszahozható és egyébként sem komplikált, köteles szolgálatot teljesíteni, ellenkező esetben szolgálatképtelenség minősítik.

Igényjogosult. Miután Önt tiszthelyettesé kinevezték (tehát nem átminősítették), az 1873. évi II. t.-c.-ben megalkotott igényjogosultsági igazolvány Önt nem illeti meg.

1894. Olvassa el folyó évi 7. számunkban „A. A. Sopron” jeligeire küldött üzenetünk 1. pontját. A katonai idő is beszámít, de a 8 évi altiszti szolgálat csak a tizedesi rendfokozat elérésétől kezdődőleg. Az 1873. évi II. t.-c. tárgyalja az igényjogosultsági igazolvány kérdését.

B. Z. csendőr, Mélykút. A 16.300/VI. b. 1920. sz. B. M. rendelet 55. §. 3. pontja értelmében a börtönbüntetés időtartamára az elítélt rendes illetékét nem kapja meg.

Érdeklődő csendőr. Névtelen levélre nem válaszolunk.

Vitafokozó. Az 1894. évi XII. t.-c. 94. §. g. pontja értelmében az, aki tenyészgazdálkodással el nem látott apaállatot tenyésztés céljából másnak átenged, mezőrendőri kihágást követ el. A mezőrendészet fogalmában az állattenyésztés is benne van.

B. J. főtörzsőrmester, Káld. Teljes egészükben elszakított vármegyék: Kolozs, Torda-Aranyos, Maros-Torda, Kis-Küküllő, Szolnokdoboka, Beszterce-Naszód, Alsófehér, Szilágy, Temes, Krassószörény, Sáros, Máramaros, Ugocsa, Ung, Szepes, Nyitra, Trencsén, Árva, Túróc, Liptó, Zólyom, Bars, Brassó, Háromszék, Szeged, Fogaras, Hunyad, Csík, Nagyküküllő, Udvarhely. Részben elszakított vármegyék: Csanád, Csongrád, Torontál, Bács-Bodrog, Abaúj-Torna, Gömör és Kis-Hont, Bereg, Zemplén, Pozsony, Nógrád, Hont, Esztergom, Komárom, Sopron, Moson, Baranya, Vas, Zala, Győr, Békés, Bihar, Arad, Szatmár. A horvát vármegyéket nem soroltuk fel. Levelében 2000 K bélyeget találtunk s azt lapunk javára nevételeztük.

R. 2. oszt. tiszthelyettes, Nyírbohádány. „Nagymagyarországból Kismagyarországra” c. könyvet írta Tomesányi János. Ifjúsági könyv. Megrendelheti Kókai Lajos könyvkereskedésében. Budapest, Kammermayer-utca 3. Az Ön által keresett könyvet nem találjuk.

Mitek. Névtelen levélre nem válaszolunk.

Tudni vágyó. 1. Az 1904. évi március 25-én hozott minisztertanács határozat az irányadó, amely szerint nyúlnak kézzel való elfogása, illetőleg kutyával való elfogatása vadászati kihágás.

K. Gy. csendőr, Kiskúnfélegyháza. A laktanya-szabályok 65. pontjának értelemszerű magyarázata szerint, ha a tiszt előjáró éjszaka jön a laktanyába, amikor a legénység már alszik, a szobába való belépésekor a „Vigyázz!” kiáltás elmarad. Étkezéskor való megjelenése alkalmával azonban „Vigyázz!”-t kell kiáltani.

76. Bár olyan rendelkezést, amely pecsétviaszknak, zsinagnak, gyertyának a járortáskában való hordását kifejezetten kötelezővé tenné, nem ismerünk, ezek hordása felől kétsége nem lehet, mert hisz arra minden járőrnek szüksége van.

Építkezéskor. Építkezés céljaira lehet az államtól kölcsönt kérni. Kérvényét a népjóléti miniszter úrhoz címezve, 20.000 K. bélyeggel ellátva, kell beadnia és csatolnia kell hozzá az építkezési tervet, valamint költségvetést. Az igényelhető összeg maximuma az építkezési költségek 60%-a lehet. A visszafizetés időtartama 10 év, kamatláb 8%. Jelenleg ilyen célokra fedezet nincs ugyan, de remény van rá, hogy a jövő év tavaszán a kölcsönök kiutalhatók lesznek. Azért jól teszi, ha kérvényének beadásával nem késlekedik.

P.-vására. Kötelezője szempontjából katonai és pótesendőri idejéből legfeljebb 3 év beszámít. Végkielégítésre igényjogosult, amire vonatkozólag a Csendőrségi Zsebkönyv 315 és 316. oldalán pontos felvilágosítást talál. Az egyes legénységi rendfokozatok eléréséhez előírt legkevesebb szolgálati idő attól az időponttól számítandó, amikor az érdekelt egyén a csendőrséghez próbaszolgálatra felvételt. Külömben olvassa el a f. évi 22. számú Csendőrségi Közlönyben közzétett 181.719/VI. c.—1925. sz. belügyminiszteri rendeletet. Nyugdíj szempontjából összes katonai, pótesendőri és csendőrségi szolgálati ideje beszámít, mert az egyes átlépések között megszakítás nincsen.

K. U. Sz. Szekeres, Szabó, Szántó, Szakács stb. magyar hangzású neveket választhatja.

H. őrsparancsnok. Forduljon a sorsjátékintézettséghez amelynek címe: Budapest, Teréz-körút 27. földszint.

Torda. Legalább egy fél év.

T. bűvár. Olyan rendelet, amely szerint a nejükkel karonfogva sétálók balkézrel tiszteleghetnek, nincsen. A Szolg. Szab. I. Rész 13. §. 199. c. pontját olvassa el, ott megtalálja azt az esetet, amikor balkézrel is lehet tiszteletadást teljesíteni. Törzsaltiszt különben nincsen, csak tiszt és altiszt.

Komárom. Legénységénél nincs óvadék. A kerületi parancsnokság bírálja el, hogy az ára anyagi szempontból megfelelő-e a kívánalmaknak.

Kiss Lajos csendőr, Mátramindszent. Saját osztálya területén belül óhajtott áthelyezési kérelmét nem közölhetjük. Csak idegen osztály területére szóló áthelyezési kérelmeket vehetünk figyelembe.

F. J. csendőr, Felsőíreg. Olvassa el múlt évi 13. számunkban „Emlék” jellegre küldött üzenetünket.

Akarat. Amíg a csendőrségi kötelezője le nem jár, repülő- vagy gépkocsi-vezetői tanfolyamra nem jelentkezhettek.

Érdeklődő csendőr II. 1. Ha a katonaságtól történt leszerelése és a csendőrséghez próbaszolgálatra való felvétele között eltelt idő a 30 napot meghaladja, akkor katonai szolgálati ideje nyugdíjába nem számít be, de nyugdíjaztatása alkalmával kegyelmi úton kérheti ennek az időnek a beszámítását is. Ha egyszer leszerelt, akkor a közben eltelt időt szabadságnak tekinteni nem lehet, mert a leszerelés napja számít. Nyugdíja szempontjából tehát csak 1920 szeptember 24-től — amikor próbaesendőr lett — számít a szolgálati ideje. 2. Nem írta meg pontosan, mennyi időt töltött a haretéren, azért nem mondhatjuk meg, hogy a Károly csapatkeresztre igényjogosult-e.

N. J. csendőr, Szerencs. Festőművészeti kiképzésben magánúton nem részesülhet, erre a szolgálatmentes ideje kevés volna. Azt pedig tudnia kell, hogy csendőr létére csak magánúton, szabad idejében végezhet valamilyen iskolát, ha arra természetesen engedélyt kap. Egy olyan városba kérheti esetleg áthelyezését, ahol rajztanárt talál, egyelőre attól is elegendő oktatásban részesülhetne s ha valóban van Önben tehetség, az ilyen módon is utat tör magának. De ha különleges tehetsége nincs, akkor kár elvonnia az idejét a tulajdonképpeni hivatásától, mert két úrnak egyszerre szolgálni nem lehet.

Novara. 1. Nem, csak akkor, ha kötelezője lejárt. 2. Tárgytalan az előbb mondottaknál fogva. 3. Igen.

F. J. csendőr, Rákospesabánya. Nem írta meg, mikor jött a csendőrséghez, azért kötelezőjének lejártát nem számíthatjuk ki. Afelől azonban megnyugtathatjuk, hogy 30 havi katonai szolgálati ideje — ha azt igazolni tudja — kötelezőjébe beszámít. Ezek után Ön is ki tudja számítani, mikor jár le a kötelezője.

Boldog jövő. 1927 október 31-én jár le a kötelezője.

Muramenti. Olvassa el maí számunkban „Komárom” jellegre küldött üzenetünket.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Pallas részvénytársaság nyomdája Budapest, V., Honvéd-u. 10.
(Telefon: 5-67, 5-68.)

Felelős vezető: Tiringer Károly műszaki igazgató.

Csendőrségi szállító!

Sapok Kardok

Kardbojtok

Khaki szövetek Szabókellékek

Egyenruhák és egyenruházati cikkek

legolcsóbban

a 36 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

MÁRER egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 6. szám

a keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 21-78.

Lapunkra való hivatkozásnál megrendelési költséget a cég visszatéríti.

Kérje kivonatolt árjegyzéket.

Testületeknek nagyobb megrendelésnél % árengedmény.

Levente és Bocskay sapok!